

DOMOLJUB

Izhaja vsak četrtak. Cena mu je 8 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in druge tuje države 6 K). — Posamezne številke se prodajajo po 10 vinarjev.

S prilogami:
Naš kmečki dom, Društvenik, Naša gospodinja

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 45.

V Ljubljani, dne 7. novembra 1912.

Leto XXV.

Naše zmage.

Združeni slovanski krščanski narodi so v svojem zmagoslavnem boju že blizu konca. Stara Srbija je popolnoma osvobojena in tu pa tam se potika kak majhen oddelek velike turške armade na zapadu. Na vzhodu pa bulgarska armada meri na Carigrad. Turki so tepeni na vseh koncih in naše prisrčne želje, s katerimi smo spremljali začetek osvobodilnega boja, se sedaj spreminjajo v navdušeno radost, s katero pozdravljamo njihove uspehe. Dogodki, ki so se v tako kratkem času zvršili na Balkanu, bodo dali dvajsetemu stoletju svoj poseben značaj. Tako važnih sprememb Evropa že dolgo ni videla. 500-letno turško cesarstvo je uničeno. Pomen zmagoslavnih bojev naših bratov se seveda sedaj še ne da popolnoma opisati. Nekatere stvari so pa že danes jasne in leže odkrite pred našimi očmi.

Evropski veliki narodi so do zadnjega časa vse, kar je bilo na slovanškem jugu, zaničevali. To zaničevanje ni zadelo samo Srba in Bulgara, Črnogorca in Hrvatov, marveč tudi nas Slovence. Pisali in govorili so, da smo brez vsake omike, brez vsakega napredka, nesposobni, da bi samostojno državno življenje ustanovili in da moramo biti vsled tega prav za prav hvalježni, če nas hočejo Nemci in Lahi za svoje hlapce in dekle. Ravno v teh mislih ima svojo razlago tudi tista ošabna smešna gotovost, s katero so vsi Nemci, Francozi, Angleži in Lahi napovedovali, da bo Turek zmagal. Strašno so jih iznenadili zmagoslavni dogodki naših bratov in začudenj se danes vprašujejo vsi ti narodi, kako je to, da mi teh ljudstev nismo poznali; kako je to, da smo se tako strašno motili v njih.

Vzbujena moč naših bratov daje tudi nam novih moči. Nemci morajo danes računati z zmago slovanskih krščanskih narodov na Balkanu že iz zgolj sebičnih trgovskih razlogov. Vsi kapitalistični, veleobrtni krogi v Avstriji govore sedaj že prijazno o naših balkanskih bratih in zahtevajo od vlade, naj ž njimi sklene prijateljstvo in naj poskrbi, da bo naša obrt mogla svoje izdelke prodajati v njihove dežele. Bogati jud, nemški fabrikant in trgovec sta že izpremenjena. Ti ljudje drže pač s tistim, kateri ima moč. Že ob tem času pa pišejo listi naših bratov, da more Avstrija na njihovo prijateljstvo računati samo v tem slučaju, ako bo pravico in svobodo, katera je sedaj izvojskovana turški slovanski krščanski raji, v polni meri dala tudi Srbom, Hrvatom in Slovincem, ki prebivajo v habsburški državi. Že sedaj pravim. Pritisk jugoslovanske zmage na Balkanu na naše politike bo torej gotovo kasneje še mnogo večji. Močne slovanske države v nemškem sosedstvu bodo brez vsakega dvoma vplivale že s tem, da se bodo lahko razvijale, na to, da bodo nemogoči Cuvaji in da bo moralo zatiranje Slovencev na Koroškem in Stajerskem, v Istri in Trstu prenehati. Pred evropsko javnost ni stopila samo moč junških Bulgarov, Črnogorcev in Srbov, ampak Evropa, in posebno še naša država, se je pričela zavedati moči južnih Slovanov sploh. Rekli smo že, da pomenjajo zmage naših bratov tudi naše zmage in danes že, po teh dogodkih, ki jih vidimo pred seboj, po glasovih, ki jih slišimo od svojih nasprotnikov, veseli lahko trdimo, da požrtvovalno navdušenje naših bratov ni strlo samo turškega nasilja, ampak je tudi ustvarilo razmere, v katerih bo moralo pasti nemško in madjarsko nasilje v naši državi.

Nemci zelo radi rožljajo z orožjem in so vedno povdarjali, da se nam ni nič bati, ker stoji za nami velika in močna nemška država. Zdaj ko je prišlo zares, ko je vsaj mogoče, da bi Avstrija s kakim nepremišljenim korakom prišla v vojsko z Rusijo, se je pa naenkrat vsa naša javnost silno stregnila. Nemška država se za našo državo v sedanjih njenih težavah prav nič ne meni in javno se piše, da bi Nemčija naše države v kaki vojski z Rusi gotovo ne podpirala. Saj ni čuda. Nemci izvažajo vsako leto nad 300 milijonov K vrednosti blaga na Rusko. Poleg tega imajo ogromne vsote naložene na Ruskem samem v raznih tovarnah; zato bi se gospodarsko silno oslabili, ako bi začeli nam v pomoč vojsko z Rusijo. Francozi so zvezani z Rusijo še bolj kot z dogovori političnega značaja. Zavezani so braniti Rusijo zavoljo tega, ker imajo nad 70.000 milijonov krov svojega denarja posojenega na Ruskem. Da bi se torej Nemčija, v svesti si, da izgubi trg na Ruskem, da izzove francosko vojsko proti sebi in da ob ti priložnosti tudi izkliče Angleža, da jo napade na morju, spustila zavoljo Avstrije v vojsko z Rusi, ni niti misliti mogoče. Vsled tega je pa čisto jasno, da naša država, naj potem bo to Madjarom ali Nemcem všeč ali ne, ne more prav nič družega, nego da poizkuša v prijaznosti se dogovoriti z balkanskimi Slovani. Svojčas je Bismarck v nemškem državnem zboru povedal te-le misli: Avstrija ima pač želje, da bi se razširila, toda nemška država ni za to, da bi s krvjo svojih sinov izvršitve teh želja podpirala. Nemčija potrebuje Avstrijo zavoljo tega, da se vzdrži mir v Evropi. Na Dunaju naj pa nikar ne mislijo, da bi zveza z Nemčijo kako reč, ki seže čez to asekuranco, podpirala. Glede na balkanske razmere je

rekel Bismarck leta 1876, da ni tam nobene reči, ki bi bila vredna zdravih kosti le enega samega pomernskega musketirja. Leta 1866 je naravnost izjavil, da se zavoljo Balkana Nemci ne bodo nikdar sprli z Rusi. Danes je prišel čas, ko se ta načela, katerih se je Nemčija vedno držala, do pičice izpolnjujejo. Avstrija je osamljena in zato smemo upati, da se izognemo vojski in da sreča pamet naše državnike, da bodo po poti pametne politike znotraj in zunaj izkušali pridobiti prijateljstvo slovanskih držav na Balkanu.

Gospodarske posledice sedanje vojske se pri nas že kruto kažejo. Denar je drag in bo še dražji. Vsled moratorija je nad 100 milijonov denarja naših trgovcev zabitega na Balkanu. Veliki trgovci, ki so trgovali s Srbijo in Bulgarijo, so sedaj v težavah. Več jih je že v tem kratkem času napovedalo konkurz. Tovarne, ki so svoje blago pošiljale dol, morajo svoje delo znatno zmanjšati in že sedaj smo slišali, da je n. pr. tovarna za cigaretni papir v Wattenu na Tirolskem popolnoma zaprla svoje prostore. Predilnice trpe prav posebno. Na severnem Češkem že po večini delajo za eno tretjino manj kot prej. Tudi pri nas se obetajo v tem oziru slabi časi. Količnega pomena je to, da je kranjska dežela pod tako ugodnimi pogoji v pravem času najela posojilo, da lahko izvršuje svoja važna gospodarska dela, vidimo zdaj prav posebno, ko mora država za svoja posojila plačevati skoraj pol odstotka več obresti, kakor mala kranjska dežela. Pri denarju se nehajo šale. Če je že zdaj slabo za nas, koliko slabše pa šele bo, če ne bo Avstrija o pravem času res sklenila prijateljstva s slovanskimi državami na Balkanu. Vse to nas navdaja z velikim upanjem, da pomen južnega Slovana in seveda s tem tudi pomen Slovenca, ki sedaj stopa na dan, ne bo ponehal in da vsled tega našemu rodu svitavo boljši časi.

Vojna na Balkanu.

Velika nova zmaga. Prodiranje Bolgarov.

Po bitki pri Lozengradu. Turki na begu.

Ko so Bolgari izvojevali s svojo čudovito hrabrostjo veliko zmago pri Lozengradu ali Kirk-Kilisise (mesto Kirk-Kilisise se imenuje tako po turško, bolgarsko ime je Lozengrad), so se Turki s svojo glavno močjo umaknili proti mestu Bunarhisar, ki leži na jugovzhodu od Lozengrada. V tem mestu je bil glavni stan premagane turške armade. Toda bolgarska armada pod generalom Dimitrijevem je prodrla tudi sem in Turki so bežali od tu proti jugu proti mestu Lüle Burgas. Bolgari so jim bili vedno za petami in so korakali urno v namenu popolnoma uničiti turško vojsko in

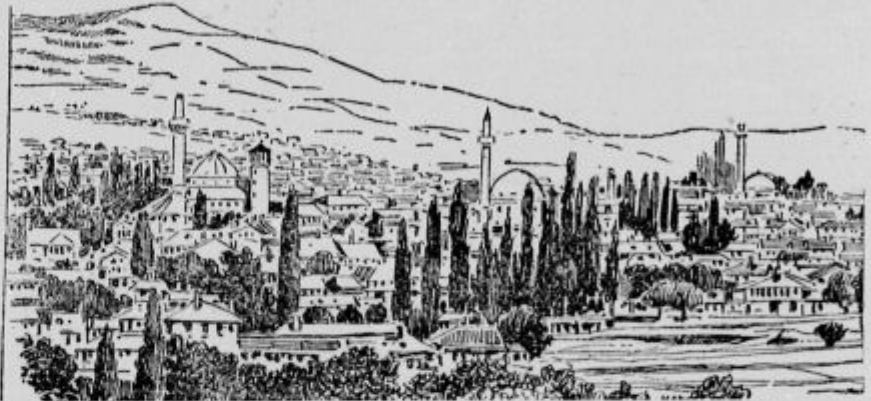
dospeti prej ko mogoče pred glavno turško mesto Carigrad.

Nov turški poveljnik. Nesposobnost turških poveljnikov. Malodušnost Turkov.

Medtem je turški vojni minister uvidel, da drvi armada v pogubo, in je sklenil sam prevzeti poveljstvo. Minister Nazim paša je odšel takoj na bojišče, ustavil in malo uredil zbegano vojsko, nato pa se je postavil Bolgarom v bran. Poprej pa je poleg vrhovnega poveljnika Abdulah paše zapodil iz armade Muktar pašo, ki je bil poveljnik v boju pri Lozengradu. Usmrtiti

por tudi med vojake, zanemarjali pa so vežbanje. S politiko in spletkami so porušili enotnost in disciplino v armadi in ji vzeli vsega vojaškega duha.

Kako malo starega bojevitega duha in smisla za red in pokorščino je danes v turški vojski, kažejo poročila o begu. — Vojaki so kar naenkrat obupali, ko so videli, da Bolgari junaško napadajo, ter so zbežali. Mnogi so pometali od sebe celo orožje, da bi jih ne oviralo na begu. Častnike, ki so jim branili bežati, so pomorili in v mnogih slučajih so se klali med seboj, da so si napravili pot za beg. — Tako

Bitolje (Monastir).

Pri Kumanovu in Kačaniku porazena Zekijeva turška armada beži proti Bitolju. Srbi jih zasledujejo, od juga pa korakajo Grki proti Bitolju. Naša današnja slika predstavlja bitoljsko panoramo. Bitolj šteje 50.000 prebival-

cev, ki so Turki, Arnavti, Vlahi, Bulgari, Grki in judje. Mesto je znano po svoji industriji in trgovini. Sedanji Bitolj stoji tam, kjer je stalo nekdanje mesto Pelagoma.

GRŠKO VOJAŠTVO.

1. Štabni častnik. — 2. Infanterijski polkovnik. — 3. Kavalerist. — 4. Kavalerijski častnik. — 5. Lovec. — 6. Orožnik. — 7. Infanterist. — 8. Topničar. — 9. Pionir. — 10. Mornar.

je dal dalje Azir pašo, ki je imel braniti trdnjavo Lozengrad, in kakih 200 strahopetnih vojakov.

Nesposobnost turških poveljnikov je po mnenju mnogih eden prvih vzrokov, da turška armada nič ne opravi. Na čelu posameznih armad stoje možje, ki se niso slavalili z drugim, kakor da so pomagali strmoglaviti prejšnjega sultana Abdul Hamida in pomagali liberalnim mladoturkom do veljave. Ti višji častniki so se mnogo pečali s politiko, zanesli so političen raz-

strahopeten je postal turški vojak, ki je bil nekdanj strah Evrope. Ostal pa je krvočen kljub svoji boječnosti. O turški divjosti pričajo požgane vasi, pomorjeni ljudje in oskrunjeni ranjenci.

Slabo vreme ovira prodiranje, a Bolgarov ne ustavi.

Še slabše bi se godilo bežečim Turkom, da ne bi Bolgare v preganjanju oviralo slabo vreme. Na vzhodnem bojišču namreč dež in sneg ovirata hitro premika-

nje armade. Po gorah je nad 850 metrov visoke hribe vse sneg zapadel. Ledeni viharji, zvezani s sneženjem preprečujejo vsak razgled. Od deževja so po dolinah narastli potoki in reke. Pota so v Turčiji že takoalitako slaba, sedanji dež pa jih je izpremenil v cele mlakuže. In po tem morajo vojaki delati dolge marše, po teh potih morajo voziti topove, ki se mnogokrat vdirajo do koles. Mnogo vojakov je ob teh napornih pohodih opešalo.

Toda Bolgarov vse to ne ustavi. Njihovo navdušenje za boj proti Turku, za rešitev kristjanov, za uničenje nevernikov pozna le eno geslo: Naprej! To navdušenje za sveto stvar, zavest, da se bojujejo za sveti križ, daje Bolgarom tisto moč, da

Tu so dolgo zadržavali Bolgare. Toda medtem se je moralo turško zahodno levo krilo umakniti.

Bolgari so namreč pri Lüle Burgasu pričeli z obkolenjem levega krila turške armade. S tem, da so Turke zgrabili tudi od strani, so jih prisilili, da so se v največjem neredu umaknili. Ko se je omajalo levo krilo, morala se je umakniti tudi vzhodna armada.

Odločilna bitka. Najstrašnejša v celi vojni. Beg Turkov. Sedanji položaj na vzhodnem bojišču. Izgube.

Ta zmagá Bolgarov se lahko reče, da je odločilna, zakaj s to zmagó je strta turška sila. Bolgari so Turke ne samo pre-

večje nove bitke umaknili do Čataldže, ki leži 40 kilometrov pred Carigradom. Pri tem mestu so večje turške utrdbe, in zato se tukaj pričakuje novih velikih bojev.

Izgube, ki so jih imeli oboji v tej veliki bitki, niso še znane. Po nekih poročilih je padlo Turkov 15.000. Razume se, da je število padlih Bolgarov tudi veliko, ker se pri svojih drznih napadih ne menijo veliko za življenje.

Bolgarsko nadaljnje prodiranje.

Bolgarska armada je do skrajnosti utrujena in izmučena. Celih štirinajst dni stoje vojaki v neprestanih bojih. V najslabšem vremenu so morali marširati brez počitka, da so obšli Turke in jih tako premagali. Ker imajo tudi izgube velike, se morda sedaj Bolgari nekoliko počijejo in ne zadajo takoj Turkom zadnjega udarca. Toda vedeti se ne da nič, saj Bolgari iznenadijo vsak dan Evropo z novimi junaštvimi. — Malo pa se da bolgarski položaj tudi zato presoditi, ker Bolgari trdovratno molče o svojih uspehih in še bolj o gibanju čet. S tem preprečijo, da sovražnik ne ve, kako so razpostavljene njihove čete.

Dva bolgarska generala.

Kakor je pri Turkih ena največjih pomanjkljivosti nesposobnost poveljnikov, tako Bolgarom največ koristijo izvrstni generala. O vodju sedanjih operacij generalu Vičevu pripovedujejo, da je najbolj skromen človek. Nima niti svojega adjutanta, ampak za vse mu zastopujejo tri ordonance, ki se menjavajo. Spi le malo in ga morajo takoj zbuditi, če pride kako poročilo.

Še bolj pomemben je drugi mož, ki vodi vso bolgarsko armado, namreč general Savov. On je mož srednje, močne postave, lepega obraza, iz katerega seva samozavest. Star je 50 let in je bil rojen v Vzhodni Rumeliji. Izučil se je v vojaških vedah na Ruskem. On je tisti, ki je izuril bolgarsko armado in jo izpopolnil tako, da zadaja danes tak strah Turčinu. Ni čuda, da danes vsa Bolgarija gleda z občudovanjem nanj in da ga vojaštvo ljubi in mu neomejeno zaupa.

Iz bojev za Lozengrad.

Namesto tri mesece tri dni. Kako je bil utrjen Lozengrad.

Zavzetje Lozengrada (turško: Kirk Kisse) je dogodek, ki ostane trajno zapisan v zgodovini, in osvojitve te trdnjave bo pričala vedno o junaštvu Bolgarov. Svet se ne more načuditi, kako je bilo mogoče zavzeti trdnjavo v treh dneh, o kateri je rekel nemški general von der Goltz, da bi jo celo nemška armada morala oblegati tri mesece.

Lozengrad je imel najmodernejšo utrdbe. Tri največje so zidali nemški inženirji, in sicer tako, kakor zahteva najnovejša vojaška veda. Dozdevale so se sploh nepremagljive. Trdnjave so bile oborožene s kakimi 100 topovi. Poleg tega je bilo še dve vrsti manjših utrdb: forti, okopi, kule in nasipi, vse oboroženo s poljskimi topovi. Vrh vsega pa ima mesto tudi po naravi tako lego, da se ga da lahko braniti.

BOJIŠČE OKOLI SOLUNA.

a = Solun; b = Bitolj (Monastir); c = Skoplje; d = Priština; e = Kumanovo; f = Vranja; g = Küstendil; h = Sofija; i = Veles (Köprülü); k = Seres; l = Veria; m = Servia; n = Larissa; o = Olimp.

pomandrajó vse, kar jim pride nasproti. Ne toliko moderno orožje, bolj ko to zmaguje navdušenost.

Nov odpor Turkov. Bitka pri Lüle Burgasu. Bolgari obšli Turke.

Nazim paša se je postavil prodirajočim Bolgarom v bran na črti Lüle Burgas—Viza. Skušal je na vsak način Bolgare zadržati in jim zadati odločilen udarec. V mestu Čorlu, ki leži ob železnici, ki pelje v Carigrad, je bil nastanil svoj glavni vojskini stan in od tu je prodiral proti Bolgarom. Izbral si je dobro mesto za boj in se utrdil.

S tem prodiranjem Turkov proti napadajočim Bolgarom se je začela velikanška bitka, ki je prinesla Bolgarom zopet veliko zmago. Bolgari in Turki so trčili skupaj v ponedeljek 28. oktobra in boj je trajal neprestano 80 ur. Najbolje so se Turki držali na vzhodu pri mestu Viza.

magali z orožjem, ampak spravili v neki obup, ki jim jemlje vso odporno moč. Bolgarska armada pa je nasprotno dobila zopet novega veselja in navdušenja, tako, da je ne ustavi več nobena ovira.

Ta bitka je bila dosedaj največja in najstrašnejša. Bojevalo se je na črti, ki meri več kakor 40 kilometrov. Udeležilo se je je kakih 170.000 Bolgarov in 250.000 Turkov. Kljub svoji večji moči in tudi kljub temu, da so se od začetka zelo junaško borili, niso mogli Turki Bolgarom doživeti. Turške čete so se kakor pri Lozengradu spočetka dobro držale, ko pa so uvidele, kako divje Bolgari napadajo in se ne menijo za smrt, jim je upadel pogum. Na begu so imeli silne izgube, ker jih je bolgarska konjenica neprestano preganjala.

Turki so se sedaj umaknili zopet bolj proti Carigradu. Umikajo se zelo pametno proti glavnemu mestu. Sedaj stoje na črti Čorlu — Istrandža, a se bodo najbrž brez

Trije napadi. Dva odbita. Kurdi.

Skoro noro podjetje se je zdelo — tako pripoveduje neki očividec — napasti višave utrjene, zaraščene z vinogradi in zastražene z izvrstnimi strelci. Toda Bolgari so vedeli, kaj hočejo. Brez ozirov so napadli. Sprejel pa jih je tak ogenj pušk in topov, da so bili vrženi čisto nazaj. Proti večeru so že drugič začeli napad. Zopet so se morali umakniti. Najhuje so se borili na turški strani Kurdi, Tatarji in druga divja ljudstva, ki so jih Turki pripeljali v boj proti kristjanom. Ti divjaki so tudi prav po mohamedansko delali z ranjenci. Ko so se morali Bolgari umakniti, planili so Kurdi na ranjence, iztaknili jim oči, odrezali nosove, ušesa in mnogim prerezali trebuhe.

1

SKOPLJE.

1. Trdnjava. 2. Turška utrdnica pri Skoplju. — 3. Pogled na Skoplje.

Tretji napad. Osvojitve vinogradov. Bolgarska junaštva.

Ni čuda, da so taka grozodejstva razljutila Bolgare. Napadli so tretjič in takrat s tako silo, da je morala pasti odločitev. Bilo je grozno klanje, borenje moža z možem v vinogradih, ki so čuvali doslej branilce pred bolgarskimi napadi. Noži, kopita pušk, tartarski biči, pesti in slednjič zobje so služili braniteljem, da so ovirali napredujočega napadalca. Našli so mnogo Bolgarov s pregriznjenim grlom. Mnogo so jih natakneli na kole. Popisati se to klanje sploh ne da.

Toda Bolgarov ni ustavilo nič več. S strašnim navalom na vinograde in kasneje na utrdbe so pokazali, da 400 letno suženjstvo pod turškim jarmom ni izčrpalo njihovih moči, ampak da se je njihovo navdušenje, njih moč le še pomnožila. Ta zmaga priča o nadčloveškem bojevanju, je nekako čudo v vrsti drugih zmag. Vojska, ki ji poveljuje general Dimitrijevič, eden najdrznejših in najizobraženejših generalov, je kakor letučna kolona; nič je ne ustavi. Dasi je bilo vojaštvo žejno in lačno, niso zato

napadi prav nič prenehali. Ko je bil odbit eden, začel se je drugi.

Napad na trdnjave. Kristjani-vojaki. Notranje mesto.

V ponedeljek 21. oktobra so bili po teh strašnih bojih vinogradi krog mesta zavzeti in brž so se začeli napadi na trdnjave. Mogoče ni popisati krvavih bojev, ki so sledili. Najdrznejše naskoke je vselej ustavil ogenj turških topov. Ta borba, to klanje je trajalo do srede do 5. ure popoldne; takrat je vse za kratek čas odnehalo. Turki so začeli obupavati, bolgarski napadi so jih zmedli. Dali so svoji armadi ukaz, da se umakne proti Bunar-Hisarju. V tem se je začel zadnji naskok. Proti 11. uri ponoči so se bližali Bolgari utrdbam. Turki

letalnega stroja bolgarski aviatik, ki je s svojim strojem letal nad turško armado. Sporočil je o nevarnosti Bolgarom. Takoj so ti nastavili ti diviziji past. Zgrabili so jo čisto nepričakovano in skoro čisto uničili. Napad se je izvršil tako naglo, da niti topov niso mogli Turki veliko rabiti. — Vjetih Turkov v Lozengradu je toliko, da jih ne morejo vseh prepeljati. Pravijo, da jih je do 12.000.

Druge bolgarske zmage.**Odrin.**

Odrin so Bolgari oklenili od vseh strani in ga odtrgali od vsake zveze z ostalo turško vojsko. Mesto brani do 50.000 Turkov, ki jim primanjkuje, kakor trdijo, hrane. Napad na Odrin bi stal Bolgare silno velikih žrtev, zato se še sedaj ne ve, ali ga bodo vzeli z napadom, ali ga morda izstradajo. Topničarski boji z utrdbam se vedno vrše, in mogoče je, da skušajo Bolgari počasi zavzeti utrdbo za utrdbo brez večjih žrtev. — Turki so iz Odrina pozkušali že tudi z izpadi, pa bili so vselej zapodeni nazaj v mesto.

Boj pri Hasköiju pri Odrinu.

24. oktobra se je vršil v bližini Odrina, pri Hasköiju, značilen boj, ki kaže turško malomarnost. Korakala sta proti Odrinu dva turška polka, nista se pa ob straneh prav nič zavarovala. Bolgari so jim prišli čisto v bližino, napadli, postreljali najprej konje pri topovih, nato pa z bajoneti prisilili Turke, da so se udali. Osvojili so Bolgari 12 topov in mnogo streljiva in vjeli 1100 Turkov.

Boj pri Kočani. Drama.

Ne samo vzhodna bolgarska armada, ampak tudi drugod so Bolgari zmagoviti. Mnogo lavorik si je stekla druga večja bolgarska armada, ki je v družbi Srbov prodrla že daleč v Turčijo čez Küstendil, Egri Palanko in dalje proti jugu. Eden najhujših bojev te armade je bila bitka pri Kočani. Vršila se je tudi skozi tri dni in tri noči. Sprva je šlo Bolgarom že slabo, a končno so vendar Turki bežali.

Tudi drugod so Bolgari poslali oddelke svoje vojske v Turčijo. Zlasti ob reki Struma so imeli precej prask. Dosegli pa so tudi lepe uspehe. Njihovi oddelki so prodrli že do železnice, ki pelje v Solun, in zavzeli mesto Drama.

Bolgarsko ljudstvo in vojna.**Vse za domovino! Dijaki policaji. Gospe v vojaških pekarnah.**

Vse bolgarsko ljudstvo misli le na vojno, saj so vsi sposobni moški v boju. V boj so morali tudi policaji iz glavnega mesta Sofije in njihovo službo so prevzeli dijaki, ki dobro vrše službo.

Gospe, ki razumejo dobro peči kruh, delajo v vojaških pekarnah in si privoščijo komaj par ur na dan počitka. V celi državi nič več ne pečejo belega kruha, belo moko mešajo v enakih delih z rženo. Ko je kruh pečen, nalože po 500 hlebov na voz, ki ga pelje par volov. Tisoč volov so za ta prevoz porabili samo iz okolice Sofije. V dolgih vrstah se pomikajo vozovi

so se branili, a njih vztrajnost je prenehala. Bolgari so vzeli nekaj fortov, seveda med strašnimi izgubami. Odtod so potem razbili s topovi utrdbo za utrdbo in jo zavzeli. Mohamedanski vojaki so se branili kot levi, a krščanski so se hitro udali. Zdi se, da je turška vztrajnost ravno zato odnehala, ker so jim kristjani delali ovire.

Zavzeti je bilo še utrdbe v notranjem mestu. Dosedanji boji so se vršili zunaj mesta, ker se moderne trdnjave zidajo tako, da so glavne utrdbe že precej od mesta. Treba je bilo bojev infanterije, kjer se je začel zopet boj moža z možem. V tem zadnjem napadu so imeli Bolgari največje izgube. Med sedmo in osmo uro zjutraj je mesto padlo v bolgarske roke.

Uničena divizija. Vjetniki.

Lozengrad je branilo do 40.000 Turkov. Kljub tako velikemu številu so Turki vendar poslali še ojačenja od armade, ki se je borila pri Odrinu. Od drugih strani so Bolgari mesto obdali tako, da ni mogla priti pomoč. Iz Odrina je odrinila ena divizija proti Lozengradu. Zapazil pa jo je iz

proti meji. Vozniki gredo ob vozovih peš. Ko se približa noč, voznik zažge ob cesti ogenj, nakrmi živino in par ur zaspi pri vozu na zemlji. Navsezgodaj hiti dalje k četam. Ganljivo je gledati, kako skrbe starši za svoje sinove, ki so na bojišču. Od doma jim pošiljajo živeža, zadnji vinar denarja; vse dajo za svoje sinove, za svojo domovino.

Junaško dekle.

Da so tudi bolgarske žene junakinje, je pokazala telegrafistka v Varni gospodična Otima. Ko so Turki bombardirali pristanišče Varno, pretrgali so vse brzozjavne zveze razun ene žice, ki je imela pri

Ljudska pripovedka. Turški sultan in bolgarski car.

Zanimivo je, kako si ljudstvo bolgarsko v svoji domišljiji predstavlja napoved vojne. Nastala je v tem oziru tale pripovedka: Ko se je začelo pripravljati na vojno, poslal je turški sultan carju velik vrč poln prosa. Sultanovi poslanci, ki so prinesli vrč, so govorili takole: »Kolikor je v vrču zrn, toliko je število turškega vojaštva, ki bo prišlo nate, če napoveš vojno. Ostani torej lepo doma.« Car Ferdinand pa se ni dal ugnati v kozji rog. Ukazal je prinesiti vrč, napolnjen z najostrejšo papriko. Te ga izroči poslancem, obenem pa

lje, zavzeli Veles in Stiplje. Turška armada je čisto razbita in brez moči. Umaknila se je deloma proti Solunu, deloma proti Bitolju (Monastir). Srbi jih hočejo poiskati. Glavna moč armade bo hitela v Solun, drugi del pa zavzame Monastir in potolče skupno z Grki zadnje ostanke turške armade, ki jo je vodil Zekki-paša.

Tudi drugod Srbi napredujejo. Prizren padel.

Srbska armada pod generalom Živkovičem, ki je osvojila Novi Pazar, hitela je dalje proti jugu in zavzela staro srbsko mesto Prizren. To mesto je važno in znano

Črnogorka nese svojega ranjenega moža z bojišča.

nji imenovana gospodična službo. Ko so padale v mesto kroglje, so zbežale njene tovarišice, ker se je bilo bati, da vsak trenutek lahko pade turška kanonska kroglja na hišo in podsuje prebivalce. Otima vpraša prefekta, kaj naj stori. Odgovor je bil, naj ostane. In med najhujšim streljanjem je ostala pri delu ter sporočala vse dogodke iz obstreljavanja. S tem je rešila torpedovke, da so ušle na morje. Zadnja brzozjavka med bombardiranjem je bilo naznanilo, da je za junaško izvrševanje službe odlikovana.

tole pismo na sultana: »Razreži papriko in pokusi jo! Bodi prepričan, da je moje vojaštvo še ostrejšo, kakor ta paprika, ki sem ti jo poslal.«

Srbske zmage.

Turki na begu. Srbi osvoje Veles in Stiplje. Nadaljni načrti.

Po bitki pri Kumanovu, kjer so bili Turki neusmiljeno tepeni, bežala je turška armada vsa razbita skozi Skoplje v Veles. Srbi so jim šli za petami. Osvojili so Skop-

iz srbske zgodovine. Bilo je namreč dolgo glavno mesto starega srbskega carstva. Z osvojitvijo tega mesta reče se lahko, da so Srbi gospodarji cele Stare Srbije.

Iz bitke pri Kumanovu.

Načrt Zekki-paše. Ponočni boji. Boj za neki grič.

Pri Kumanovu so Srbi pričakovali le manjših bojev s predstražami. Toda Zekki-paša jih je hotel presenečiti in poraziti. Približal se je z vso svojo vojsko Kuma-

novu in ponoči skušal Srbe napasti. Toda Srbi so spoznali o pravem času zvite načrte Turkov in se zavarovali. Začel se je hud boj že ponoči, in Srbom bi se slabo godilo, če ne bi s silnimi izgubami iztrgali nekega griča, raz katerega so mogli s topovi strahovati Turke. Dva polka sta pozkušala srečo, pa Turki so se besno borili, v tem pa pride Srbom pomoč od armade Jankoviča, ki je prihitel od Pristine. Sedaj se je posrečilo vzeti hrib in obvladati Turke.

Turki brez topov. Na begu.

O velikih zgubah Turkov pri Kumanovem smo že poročali, a še večje so izgube na begu. Turška armada je namreč na potu pustila skoro vse svoje topove in je postala nesposobna za boj z redno armado.

Pri Kumanovu so po bitki Turki drug drugega pobijali, da dobe prostor na vozovih, s katerimi so bežali. Na celem potu se najdejo topovi, municija, šoteri, puške itd. — Turškega generala Džavid paša je ustrelil neki častnik, ker je silil Turke boj.

Srbski častniki. Topničar.

Vsi hvalijo hrabrost srbskih častnikov. Šli so vedno prvi v boj in so vodili svoje čete vedno, ne da bi kdaj omagali ali stopili za vrsto. V mnogih slučajih so padli vsi častniki in podčastniki, kar je za Srbe močna izguba.

Sanljiv slučaj pripovedujejo iz boja pri Kumanovem: Turki bi kmalu obkolili na neki točki Srbe. Ti so se morali umakniti in pustiti topove. Neki topničar ostane sam in zadrži s strelji iz topa toliko časa Turke, da se Srbi ojačeni vrnejo. Ko vpraša vojaka po boju poveljnik, kaj želi za svoje junaštvo, ta odgovori, da bi rad tisti top. Tako se mu je priljubil. Topa mu niso dali, a njegovo ime bodo vretop.

Smrtna smrt podpolkovnika Glišiča.

sedmem polku je padel tudi podpolkovnik Glišič, in sicer po umoru vsled prevare. Na čelu polka je napadel Turke. Ti dvignejo zastave kot da se udajo. Glišič gre z dvema častnikoma nasproti turškemu poveljniku. Ko prideta skupaj, seže Turek Srbu v roke, z drugo ga pa sune z nožem v prsa. Druga dva častnika zgrabit morilca in ga odpeljeta k Srbom, medtem pa Turki Glišiču odrežejo glavo. Seveda so Srbi nato poklali vse tiste Turke, da ni ne eden ušel.

Mednarodno pravo in Turki. Žrtve poklica.

Balkanska vojna je zadobila divje oblike. Na turški strani se bojuje pravi divjaki, ki ne spoštujejo najsvetejših mednarodnih običajev. Slučaj s polkovnikom Glišičem zadostno osvetljuje turški barbarizem. Pripovedujejo se pa še drugi slučajji. Tako so Turki pobili stotnjico Srbov, ki se je podala v njih bližino, ko so izobesili belo zastavo miru. Neki Arnavt je zabodel zdravnika Stefanoviča, ko ga je ta obvezoval. Ravnotako se je zgodilo nekemu bolgarskemu zdravniku.

Ta verolomnost se je Turkom krvavo plačala. Ker Srbi niso več zaupali turškim

belim zastavam, ki pomenjajo udajo, so mnogokje pobili na tisoče Turkov, ki bi se radi udali. Zlasti izgube Turkov v Novem Pazarju pojasnujejo na ta način.

Črnogorci.

Vukotičeva armada. Peč zavzeta. Slaba oskrba vojske.

Največje uspehe dosega med Črnogorci Vukotičeva armada, ki je po zavzetju Beran udarila na eno stran proti Rožaju, na drugi proti Belemu polju in na tretji proti Gusinju. Sedaj je Vukotič osvojil Rožaj in prodril tudi do Peči, ki se mu je udala brez večjih bojev.

Premalo so Črnogorci preskrbeli za svojo armado. V zimskem času, ki je nastopil v Sandžaku, manjka vojakom obuvala in gorke obleke. Primanjkuje jim tudi kruha, le mesa imajo dovolj. Vendar se kažejo junake ravno v tem. O Turkih pravijo, da zato ne zmagujejo, ker so slabo preskrbljeni, Črnogorci pa kljub temu. Sicer pa so Črnogorci navajeni prenašati najhujše težave in se sedaj nihče ne pritožuje.

Boj za Skader. Turška prevara.

Boj za Skader še vedno ni odločen. Posrečilo se je sicer Črnogorcem, da so vse mesto obkolili, ne morejo ga pa prisiliti k udaji, ker se utrdbe Taraboš še vedno branijo. Črnogorci zavzemajo sicer utrdbo za utrdbo, a vsled pomanjkanja topov mrcrajo delati počasi. Turki iz Taraboša poizkušajo izpade, ki pa jih Črnogorci vse odbijejo. V mnogih napadih in izpadih imeli so Črnogorci že mnogo izgub. Eno največjih jim je pa prizadejala neka turška prevara. Turki so izobesili belo zastavo. Ko pa so se Črnogorci približali, so jih pobili kakih 300.

Črnogorci za zastavo.

V bolnišnici na Cetinju umira neki Marko Vurič na peterih dobljenih ranah. Oče njegov je bil barjaktar (zastavonoša) in je padel pri napadu na Taraboš zadet v glavo. Hitro je pograbil za zastavo najstarejši sin, da ne bi padla na tla. A tudi ta pade. Enako drugi sin. Vsi bratje, ki so se borili v istem bataljonu, pograbili so hitro za zastavo drug za drugim. Osem sinov in oče, vsi so padli, le eden — Marko — umira težko ranjen kot zadnji zastavonoša te družine.

Grško prodiranje.

Delo grške armade. Dve smeri. Preveza.

Grški armadi ne stoji nasproti večja turška armada, zato ji je delo olajšano. S precejšnjo lahkoto prodira iz Ellassone proti severu in hiti proti Solunu. Zavzela je važno sotesko Tripotamos in mesto Verija, ki je od Soluna oddaljeno le še 60 kilometrov. Tu se je odcepil del grške armade in šel proti Monastiru, da skupno s Srbi premaže ostanke turške armade. — Druga kclona Grkov operira na zahodu v Epiru. Tu gre Grkom posebno za pristanišče Preveza, ki jo z morja in suhega napadajo.

Potopljena turška ladja.

Poveljnik grške torpedovke, poročnik Votsis, se je prikradel natihoma v solun-

sko pristanišče in tam izprožil v turško križarico »Fet i Buland« torpedo iz bližine 150 m. Križarica se je potopila in večina moštva.

V Carigradu. Upor.

Pred revolucijo v Carigradu. Stroga cenzura.

Vojna je spravila vso Turčijo iz ravnotežja. Ni zadosti, da ne morejo spraviti pod orožje za vojno določenih čet, ni dosti, da se upirajo rezervisti, upor grozi sedaj celo v glavnem mestu. Največ razburjenja povzročajo žalostna poročila z bojišč. Razume se, da mečejo krivdo stranke druga na drugo, mnogi pa na sultana, ki mu groze. Turki so pričakovali vsak dan, da pripeljejo tisoče vjetih Bolgarov — sedaj pa nič, to je razburilo Turke. — Da se ne bi to razburjenje povečalo, prepovedano je strogo, da ne sme noben časopis prinesti kake vesti brez posebnega dovoljenja, ki pa se le težko dovoli.

Turki v stiskah. Prošnja za mir. Strah pred Bolgari.

Turki so v velikanski zadregi. Pričakovali so, da jih rešijo velevlasti pred vojno. Pa so jih balkanske države prehiteli. Novi minister Kiamil-paša, ki je prevzel vladno je med vojno, se je obrnil na velevlasti še enkrat, naj posredujejo in rešijo Turčijo skorajšnjega pogina. — Namignilo se je menda tudi Srbiji, naj Bolgare pregovori, da se začno dogovarjati o miru. — Tako je Turčija v kratkem času ponižana. Poseben strah imajo Turki pred Bolgari, ki se jih boje, da maščujejo vse grehe, ki so jih Turki napravili nad kristjani. Pripovedujejo si čudne stvari o moči in zmagah Bolgarov in si jih čudežno razlagajo.

Skrb za ranjence in v etnike.

Za ranjence v Belgradu.

V Belgradu so vse šole izpremenili v bolnišnice. Vojno ministrstvo poziva žene in dekleta, da strežejo bolnikom. Belgrajčani nosijo ranjencem jedi, pijače, denar in cvetlice. Pred bolnišnicami stoji vsak dan na stotine kmetic, ki obiskujejo ranjence svoje.

Žensko učiteljske v Belgradu.

Učiteljski zbor ženskega učiteljskega v Belgradu je od svojih prihrankov določil 1000 K v prilog ranjencem. Nakupil je raznega blaga, nato pa v šolskih prostorih otvoril delavnico za šivanje, pletenje itd. Delo izvršujejo učenke pod vodstvom učiteljic. Ko porabijo to blago, bodo sprejemale v delo blago od drugih korporacij, ki skrbe za ranjence.

Nova bolnišnica na Cetinju.

Ruski veliki knez Peter Nikolajevič in njegova soproga sta na lastne stroške ustanovila bolnišnico za 75 ranjencev in jo z vsem potrebnim opremila. Nameščena je v zgradbi kadetskega zbora na Cetinju. Bolnišnica ima dva zdravnika in več usmiljenih sester.

Kriščanski vjetniki na Bolgarskem.

Zlasti proti Bolgarom so poslali Turki mnogo kristjanov v boj. Ti so vsi srečni,

če morejo Turkom uiti ali če jih Bolgari vjamejo. Postopajo Bolgari z vsemi vjetniki silno lepo. Preskrbe jim vsega, kar rabijo. Mnogi Turki se počutijo v vjetništvu bolje kot prej. Posebno pa skrbe za vjete kristjane, ki jih celo pripeljejo v bolj-ših vozovih v vjetništvo. Puste jim tudi veliko svobodo.

Kraljica Eleonora za bolgarske ranjence.

Iz Sofije poročajo: Število ranjencev je silno veliko — mnogo večje, nego se je pričakovalo. Turki ne beže, dokler niso zadali nasprotniku čim groznejših ran. V sofijskih šolah so zasedene vse postelje, ki jih je 2000. Te postelje so prirejene sedaj v sili. Mnogo ranjencev so morali spraviti v zasebne hiše. Še več je seveda ranjencev v vzhodnih bolgarskih mestih, ki so bližje velikega bojišča. — Strežbo ranjencev vodi in nadzoruje carica Eleonora sama. Ne-prestano potuje od mesta do mesta, ker hoče vse bolnišnice sama pregledati in odre-ja vse potrebno. Na njeno izrečno željo so iz Djakova na Hrvaškem poklicali več usmiljenk, ki vrše bolniško službo v sofijski klementinski bolnišnici in v bolnišnici v Plovdivu.

Pretrsljiv prizor.

O materi ubitega Popoviča, mladega srbskega junaka, pripoveduje neki časnikar tale dogodek: Mati pride v bolnišnico, kjer je umrl Popovič na težkih ranah. Stopi k mrtvemu sinu, sname pajčolan in mu s suhim očmi neprestano gleda v obraz. Potem izbruhne njena bol, zgriudi se na mrtvo sinovo truplo in poljublja mrzlo lice. Med tihim ihtenjem govori: »Sin ali si hud, ker te mati poljublja in plače? Pri slovesu si mi rekel: 'Ne jokaj, mati, junakova mati ne joka!' Vojače moj! Da te le vidim, da te le zlobneži niso razsekali! Nočem več jokati, junaško si padel za domovino, jaz sem mati junaka.« — Taki prizori se vrše neprestano.

Političen pregled

AVSTRIJA IN VOJNA NA BALKANU.

Avstrijske koristi in dolžnosti na Balkanu.

Avstrija je bila sosedna Turčiji mnoga stoletja. Imela je zato dolžnost, da skrbi za zatiranje kristjane v Turčiji ona v prvi vrsti. Imela je nad Malisori in Miriditi v Albaniji, ki so katoličani latinskega obreda, še poseben protektorat. Skrbela je za njihove šole in cerkve in izdala vsako leto 300.000 kron. Toda, ko se je šlo za rešitev teh revežev iz turških krempljev, potegnili so avstrijski grofi in baroni s Turčijo in pustili kristjane radi Turka na cedilu. Stopile so danes na plan nove krščanske države in rešile kristjane na Turškem. S tem pa je Avstrija izgubila pravice do turških dežel.

Naši diplomati poraženi. Osamljeni.

Cel svet se smeje v teh dneh Avstriji. Koliko so se prizadeli naši diplomati, da ohranijo Turčijo nedotaknjeno, in danes je vsa v polomu in Avstrija ne vé kaj početi.

Sanjala je včasih o poti v Solun. A to pot so vzeli Srbi, in po vsi pravici. Radi strahu pred premočjo Slovanov niso hoteli doslej, radi Slovanov ne bodo mogli poslej! — S svojo politiko je ostala Avstrija čisto osamljena in ne pomeni danes v Evropi skoro nič. Sovražno ji stoji nasproti tripel-ententa: Rusija, Francija in Anglija, Nem-čija se ji odtuja in na Italijo se itak ne dá zidati. — V delegacijah, ki se skličejo te dni, dajal bo odgovor grof Berchtold.

Sedanji položaj.

Položaj, ki so ga ustvarili boji na Bal-kanu, je za Avstrijo tak, da je najbolje, da sklene z balkanskimi državami prijatelj-stvo in dobi koncesij na gospodarskem polju. Na kako nasprotovanje ni misliti. — Po tem položaju bo Avstrija navezana vedno bolj na nas, na Jugoslovane. Zato so zmaže bratskega orožja za nas toliko večjega pomena.

HRVATSKA.

Napad na Cuvaja. Zopet dijak.

Zdi se, da Avstrija svoje naloge med Jugoslovani noče spoznati. Hoče si sama vzgojiti na jugu sovražnike. Prvi znaki sovražnosti se že marsikje kažejo. S tem, da drži Cuvaja, žali država vse Jugoslo-vane in jih tira v silobran. — Izvršil se je na Cuvaja zopet atentat. Ne moremo ga odobravati, ker tak silobran ni postaven, a kliče pa glasno to dejanje zopet o kri-vičnosti Cuvajevega režima, ki mora vzbudi-ti odpor.

Atentat je izvršil pravnik Stjepan Planinšek. Streljal je na Cuvaja s ceste skozi okno, a ga ni zadel. Nato je ustrelil samega sebe. Pričakovati smemo, da se začno zopet velikanske preiskave.

Koprivnica.

Cuvajevo nasilstvo se kaže v veliki meri tudi v razpuščanju občinskih odbor-rov. V mestu Koprivnici, ki voli vedno proti vladi, je Cuvaj razpustil občinski svet, da kaznuje s tem občinske svetnike, svoje nasprotnike.

V obrambo krščanske resnice

SVETA EVHARISTIJA IN NJENI NASPROTNIKI.

Sveta Evharistija, neprestana navzočnost Jezusa Kristusā v zakramen-tu Rešnjega Telesa pod podobama kruha in vina, je temeljni nauk katoliške Cerkve. Da je Jezus sam vedno med nami, to daje vernikom največjo moč. S svetim obhajilom, to je s zavži-vanjem, najtesnejšim združenjem z Bogom, se življenje Cerkve, njenih vernikov, vedno okreplja in ostaja Bo-gu podobno. Tako je v resnici Bog ved-no z nami in mi z njim.

Ker je to dejstvo tako velike važ-nosti za katoličanstvo, se sovražniki naše vere najbolj ravno v nauk o Sveti Evharistiji zaganjajo. Pravijo, da je ta nauk skrajno nespameten, da je de-

janska in resnična navzočnost druge Božje osebe v podobah kruha in vina nemogoča, da tega sploh ni razumeti mogoče. To modrovanje je kaj čudno. Svobodomiselci zahtevajo, naj človek verjame, da se je ves svet sam iz sebe naredil, oziroma da je stvarstvo več-no, da človek nima na zemlji nobenega namena, ampak se rodi kakor žival in bo kakor žival vzel konec, da duše ni, da sploh ne vemo, čemu svet obstoja. Vse te nespametnosti naj ima človek za »znanstveno dognano«, čisto resni-co, nauk pa, da je Bog in da Bog resnično med nami prebiva, ta naj je nespameten! Eden najveljavnejših uče-njakov nove dobe, naravoslovec Anglež Romanes, je dejal, da je, če enkrat ver-jamemo v Boga, čisto naravno in do-sledno, če verjamemo, da se je ta Bog človeštvu tudi na poseben način javil in mu razodel svojo voljo. Prav tako je razumljivo, če je ta Bog sklenil, da bo med nami na poseben način pričuj-joč, da nas tako krepi, povzdiguje, to-laži in stori sebi vedno bolj podobne. Način pa, kako hoče Bog med nami bi-vati, tega si pač sam izbere in ne bo vprašal za svet »modrih« svobodomi-selcev. Opozarjamo pa tudi, da se tisti, ki se izpodtika nad dejansko pričujoč-nostjo druge Božje osebe v sv. hostiji, mora izpodtikati tudi nad za svobodomi-selca nič manj »nerazumljivim« dej-stvom, da se je druga Božja oseba v času včlovečila in za nas na križu tr-pela, da nas izveliča. Obe ti resnici sta visoko nad človeškim razumom, ju za-to tudi doumeti ne moremo, proti raz-umu pa nista, pač pa je proti razumu, če kdo mogočno taji, da je kaj takega mogoče.

Kakšen način pa so si svobodomi-selci izbrali, da svet lažje prepričajo, da je vera v Sveto Evharistijo »nespa-metna«? Svoječase, ko so imeli večjo moč, so naravnost dejali, da je ta nauk nezmisljen, zadnje čase pa bolj povdar-jajo, da v stari Cerkvi zanjo niso še nič vedeli in da jo je šele nek papež »vpeljal«. Če pa si te svobodomiselnne trditve od bližje ogledamo, kmalu raz-vidimo, da so le zgodovinska laž, ki si jo je enkrat kdo izmislil, bodisi name-noma, bodisi, da je kaj zmotno raz-umel, in od tedaj gre ta zgodovinska laž od knjige do knjige, svobodomiselci pa to seveda sveto verjamejo.

Med te spada tudi »krščanski« list za kmečko ljudstvo, »Slovenski Dom«. Na prvih straneh se ta list ne upa tako temeljnih resnic katoliške vere tajiti, pač pa od zadaj med »Raznim«. Tam smo v številki 19. oktobra t. l. zasle-dili notico, v kateri se trdi, da je bilo »češčenje hostije v katoliški cerkvi ne-kaj čisto neznanega«. Izvor temu če-ščenju je iskati »v nekih sanjah nune Julije v Lužichu«, ki je leta 1230 na-svetovala papežu Urbanu IV. (po tr-ditvi nekaterih zgodovinarjev je bila njegova ljubica), naj odredi poseben praznik Sv. Rešnjega Telesa. Za katoli-ško resnico pa je bil nauk o Sveti Ev-haristiji glasom »Doma« proglašen še-

le na koncilu v Rimu leta 1315. »Do tega leta« — pravi »Dom« — »je bilo torej vseeno, če je kdo to verjel ali ne.«

Prvič je že to skrajni nezmislil, ako kdo res verjame, da bi bilo v katoliško cerkev na sanje neke nune mogoče meni nič tebi nič vpeljati češčenje hostije, ki vendar temelji na veri, da se pod njeno podobo na čudežen način skriva sama druga Božja oseba! Tega ne bi bil v stanu noben papež vpeljati, ako ne bi že v celi Cerkvi ta vera globoko in odnekdan živela. In res, odkar obstoji katoliška Cerkev, se o pričujočnosti Boga v podobi kruha in vina med verniki ni nikoli dvomilo, marveč je bila to osrednja, poglavitna, temeljna verska resnica in šele v 15. stoletju so začeli krivoverci ta nauk majati. Pa tudi češčenje svete hostije se ni začelo šele s sveto Juliano, marveč je od nekdanj bilo, kar nam spričuje posebno shranjevanje svete hostije že v najstarejših časih, prastari sveti himni, zloženi na čast hostije itd. Papež Urban IV. je uvedel le še poseben praznik; trditev pa, da je nuna Juliana, ki se je odlikovala po svetem življenju in se je že kmalu po smrti kot svetnica častila, bila »ljubica papeža Urbana IV.«, je brezprimerna podlost, vredna »Slovenskega Doma«.

Da je bil nauk o izpremembi kruha in vina v telo Jezusa Kristusa od nekdanj verska resnica, nam razun pisem Sv. Apostolov potrjujejo vsi sveti Očetje in že Sv. Cyprian, Sv. Irenej in Sv. Epifanij ta nauk ja zražajo, rekoč, da sta kruh in vino po posvečevalnih besedah isto telo Kristusovo, ki je je rodila Marija, ter ista kri, ki se je na križu za nas prečila. Tako za njimi vsi sveti učeniki Cerkve. Kako je ta nauk trdno in od početka v Cerkvi živel, pa dokazuje najglasneje sveta maša, ki se vendar osredotočuje okoli izpremembe podob kruha in vina v telo Gospodovo. Že v prastari 8. knjigi takozvanih »Konstitucij Apostolov« je obred svete maše natančno določen, že tu nahajamo molitve v čast Gospodovemu telesu in krvi v podobah kruha in vina. Ako bi hoteli to na široko razpresti, morali bi celo knjigo napisati. Ni bilo torej »vseeno«, če je kdo v Sveto Evharistijo verjel ali ne, kakor b'odi »Dom«, marveč tak človek, ki bi o tem dvomil, v katoliški cerkvi takrat sploh ni bil mogoč in zato se ta resnica dolge časa ni še posebej za kakšnem koncilu ostreje in določneje proglasila, ker tega ni bilo treba!

Prvi tozadevni koncil, o katerem se tudi »Slov. D.« nekaj sanja, se ni vršil leta 1315 ampak že 1215. Ta koncil tudi ni šele, kakor »Dom« meni, proglasil, »da se v duhovnikovih rokah spreminja hostija v Kristusovo meso«, marveč je le nasproti Pa chasiju Radbertu, Scotu Erigeni in Berengarju Tourskemu to resnico bolj v znanstveni obliki in natančneje izrazil, uvajajoč tudi izraz »transsubstanciacija«. — Najdoločnejšo obliko pa je ta nauk sploh dobil šele na koncu in tridentinskem (1545—1563) v

besedah, ki jih danes nahajamo v katekizmu — to pa ne z ozirom na katoličane, med katerimi je ta resnica vedno živela, ampak nasproti luteranskim krivovercem, ki so jo začeli tajiti. Ni se šlo za to, da se ta resnica nanovo postavi, marveč le, da se tako točno izrazi, da bi bila vsaka zmota o načinu pričujočnosti Jezusa Kristusa v podobah kruha in vina odslej izključena, oziroma, bi se takoj dala zaslediti.

Zdaj bo menda ta reč »Slovenskemu Domu« jasna.

LISTEK

Salomonovi rudniki.

Iz angleščine po Rider Haggardu prevel I. M.

(Dalje.)

Opomnil sem, da je moral Ignosi plavati po krvi do prestola. Stari glavar je zmajal z ramami. »Da«, je od-

Spravil sem se bližje in spoznal, da ni bil mrtev, temveč da je dobro spal.

govoril, »toda kukuansko ljudstvo je mogoče obdržati mirno in hladno samo, ako se mu včasih kri pušča. V resnici je bilo mnogo mož ubitih, toda ostale so ženske in mladi bodo kmalu zopet vzrastli in zavzeli njihova mesta. Sedaj bo v deželi zavladal mir.«

Pozneje zjutraj nas je obiskal Ignosi, na čigar čelu se je sedaj lesketal kraljevi dijamant. Gledajoč ga, ko je korakal s kraljevskim dostojanstvom in spremljan od poslušne straže, si nisem mogel kaj, da se ne bi spomnil visokega Zula, ki se nam je pred meseci predstavil v Durbanu in nas prosil, da bi ga vzeli v službo; tako čudno se vrtilo kolo sreče!

»Pozdravljen, o kralj!« sem dejal in vstal.

»Da, Makumazan. Kralj navsezadnje po milosti desnih rok vas treh,« se je glasil odgovor.

Povedal je, da je vse v redu in se nada, da priredi tekom dveh tednov veliko slovesnost, da se pokaže ljudstvu.

Vprašal sem ga, kaj je sklenil storiti z Gagul.

»Ona je zlobni duh naše dežele,« je odgovoril, »in dam jo usmrtiti in z njo vse druge čarovnice! Ona živi že toliko časa, da se nihče ne more spominjati, kedaj ni bila stara, in ona je vedno počevala čarovnice in iskavke zlodejev.«

»Vendar ona ve mnogo,« sem odgovoril; »lažje je uničiti znanje, kakor ga nabrati.«

»Res je,« je rekel zamišljeno. »Ona in samo ona pozna skrivnosti »Treh čarodejcev« tam na oni strani, kamor vodi velika cesta, kjer so pokopani kralji in sede »Mo'čeči«.

»Da, in kjer so dijantanti. Ne pozabi svoje objube, Ignosi; ti nas moraš povesti do rudokopov, in če drugače ne gre, treba, da prizanesiš Gagul, da nam kaže pot.«

»Ne bom pozabil, Makumazan, vse treba dobro premisliti, kar praviš.«

Po Ignosijevem obisku sem šel, da vidimo, kako je s Tomičem in opazil sem, da se mu blede. Zdelo se je, da ga drži huda mrzlica in da je to v zvezi z notranjo poškodbo. Štiri ali pet dni je bila njegova bolezen zelo nevarna in jaz sem trdno prepričan, da, ako bi mu ne bila Fulata tako skrbno stregla, bi bil gotovo umrl. Dan in noč je čula pri njem in mu stregla, ter mu dajala edino zdravilo, neko domačo hladečo pijačo, narejeno iz mleka, v katero so dali sok čebule od neke vrste tulpe, in mu branila muhe. Še sedaj vidim celo sliko, kako je sedela noč za nočjo pri svetlobi naše preproste svetilke, ko se je Tomič obračal semintja z izmučenim obrazom; njegove oči so bile velike in svile in govoril je neumnosti venomer.

Cela dva dneva smo mislili, da mora bolnik umreti in s težkim srcem smo se plazili okoli njega. Samo Fulata ni mogla tega verjeti.

»On ozdravi,« je dejala.

Tristo korakov okoli Tvaline glavne koč, kjer je ležal bolnik, je vladal popolen mir, kajti vsled posebnega kraljevega povelja so morali vsi prebivalci zapustiti koč, ki so bile v tem obsežju, razen Vojnoviča in mene, da ne bi noben šum motil bolnika. Neko noč, bila je peta v njegovi bolezn, stopim k njegovi postelji, kakor sem imel navado, da vidim, kako se počuti, predno zaspij za nekoliko ur.

Previdno stopim v koč. Svetilnica, postavljena na tleh, je pokazala, da se Tomič ne obrača več semintja, temveč leži popolnoma mirno.

Toraj je navsezadnje vendar umrl! In v svoji veliki žalosti sem vzdihnil in zajecal.

»Ps—s—st!« se je začulo iz teme za Tomičevo glavo.

Splazil sem se bližje in spoznal, da ni bil mrtev, temveč je dobro spal. Nevarnost je minula, on ozdravi! Tako je spal celih osemnajst ur; in skoro ne bi rad povedal, ker se bojim, da se mi ne bo verjelo, toda resnica je, da je tekom cele te dobe Fulata sedela poleg njega, boječ se, da ga ne bi zbudila, ako bi se zganila in odšla. Resnica je, da so jo morali odnesti, ko se je navsezadnje zbudil — in njeni udje so bili tako otrpli, da jih ni mogla pregibati.

Tomič je kmalu okrevljal. Ko je bil že skoro popolnoma zdrav, mu je Sergij povedal o vsem, kar se ima zahvaliti Fulati, kako skrbno mu je stregla, kako je osemnajst ur neprenehoma sedela pri njem, ker se je bala, da ga ne bi zbudila, ako bi se premaknila; tedaj pa Tomič vstane in se poda naravnost v kočo, kjer je Fulata pripravljala kosilo; vzel je mene s seboj, da tolmačim v slučaju, ako bi ji ne mogel povedati, kar je nameraval, akoravno moram reči, da ga je v obče čudovito-dobro razumela, posebno ako upoštevam, kako omejena je bila zaloga njegovih tujih besedi.

»Povejte ji,« je rekel Tomič, da sem ji dolžan svoje življenje, in da ne bom nikdar pozabil njene prijaznosti.«

Jaz sem ji raztolmačil in v resnici se je videlo, kako je zardela pod svojo temno kožo.

Obrnila se je proti njemu z enim onih urnih in nežnih gibanj, ki so me spominjali vedno na polet divjih ptic, pogledala ga je s svojimi velikimi očmi in mehko odgovorila:

»Ne, gospod moj; moj gospod pozabi! Ali ni on rešil mojega življenja? In ali nisem jaz dolžna streči svojemu gospodu?«

Mlada črna gospica je popolnoma pozabila na delež, ki sva ga imela Sergij in jaz pri njeni rešitvi iz Tvalinih krempljev. Toda taka je ženska nava-da! Spominjam se, da je bila moja draga žena ravno taka.

Vznemirjen sem se vrnil domov po tem razgovoru.

Čez nekoliko dni po tem poslednjem dogodku je imel Ignosi svoj veliki zbor in je bil od glavarjev kukuanske dežele priznan kraljem. Prizor je bil nenavadno krasen. Tega dne je med vojaško parado nastopil tudi ostanek »Sivih« in kralj jim je pred celo armado izrekel zahvalo za njihovo junaštvo v veliki bitki. Vsakemu je podaril veliko darilo, največ živine, povišal vse v častnike v novem polku »Sivih«, ki ga je ravno sestavljal. Po celi kukuanski deželi so tudi razglasili ukaz, da se mora nam trem, dokler bodemo v deželi, izkazovati kraljevi pozdrav, častiti nas z vso dostojnostjo, kakor se navadno izkazuje kralju, in podelila se nam je javna moč in oblast čez življenje in smrt. Ignosi je tudi vpričo svojega ljudstva ponovil vse obljube, ki nam jih je dal, namreč glede tega, da se ne sme brez razsodbe prelivati kri nobenega človeka in da se morajo odpraviti lovi na čarodejce.

Ko je bila slavnost končana, smo počakali Ignosija ter mu povedali, da bi radi preiskali skrivnosti rudokopov, do katerih je vodila Salomonova cesta in smo ga vprašali, ako je kaj izvedel glede njih.

»Prijetelji«, je odgovoril, »sledede sem zvedel. Nahajajo se tamkaj, kjer sede one tri velike postave, ki jih tukaj imenujejo »Molčeče« in katerim je Tvala nameraval darovati deklico Fulato. In tamkaj v veliki jami globoko v gori so tudi pokopani kralji te dežele;

tamkaj boste našli Tvalino truplo v družbi onih, ki so odšli pred njim. Tam je velika jama, katero so izkopali že davno mrtvi ljudje, morebiti, ko so iskali kamene, o katerih vi govorite, take kakor sem slišal ljudi v Natalu govoriti, da se nahajajo v Kimberleju. Ondi na kraju smrti se nahaja skrivna sobana, znana samo kralju in Gagul. Toda Tvala, ki je vedel zanjo, je mrtev in jaz je ne poznam in ne vem, kaj je v njej. Po deželi pa je razširjena govorica, da je nekdanj pred mnogo rodovi prišel čez gore bel človek, katerega je neka ženska pripeljala do skrivne sobane ter mu pokazala bogastvo. Toda predno ga je mogel vzeti, ga je ženska izdala in kralj ga je pregnal nazaj čez gore in od tistega časa ni noben človek več stopil v ono sobano.«

»Ta povest je gotovo resnična, Ignosi, kajti na gori smo našli onega bellega človeka,« sem rekel.

»Da, našli smo ga. In jaz sem vam obljubil, ako morete najti to sobano in se nahajajo kameni tamkaj — —«

»Kamen na tvojem čelu priča, da so tamkaj,« sem segel v besedo in pokazal na veliki diamant, ki sem ga vzel s Tvalinega čela.

»Morebiti; ako se nahajajo tamkaj,« je dejal, »jih imejte toliko, kolikor jih morete vzeti s seboj — ako me bodete v resnici zapustili, bratje moji.«

»Najprvo moramo najti sobano,« sem rekel.

»Samo eden je, ki more pokazati, kje se nahaja — Gagul.«

»In ako noče?«

»Potem naj umrje,« je rekel Ignosi resno. »Samo iz tega vzroka sem prizanesel njenemu življenju. Počakajmo, ona naj izbere, kakor sama hoče,« in poklical je se'a in naročil, da naj mu pripeljejo Gagul. (Dalje.)

RAZGLED PO DOMOVINI

Naroči e »Domoljuba«! Naši bralci razvidijo iz dosedanjih števil, da se »Domoljub« resno prizadeva, tako s popisom kakor s podobami podati kolikor mogoče verno sliko vojske na Balkanu. Zato je sedaj najlepša prilika, razširjati »Domoljuba« tam, kjer ga še nimajo in ne bero. Porabite torej, prijatelji »Domoljuba«, to lepo priliko in pridobite kar največ novih naročnikov! Kdor plača **takoj 3 krone**, mu bomo list pošiljali do novega leta **zaslonj** in potem celo leto 1913! Storimo vse, da se čim preje približamo našemu idealu: »Domoljub« gost pod vsako slovensko streho!

Slovenske dežele v delgaciji zastopajo, in sicer Kranjsko dr. Iv. Šusteršič; kot namestnik vitez Pogačnik;

Štajersko dr. Korošec; Goriško Fon; namesnik dr. Gregorčič.

Duhovnišk. v. s. i. Duhovnim svetnikom je imenovan preč. g. A. Lesjak, župnik v St. Jerneju. — Nevarno obolel je vlč. g. Fran Kunstelj, dekan v Cerknici na Notranjskem. — Na župnijo Čepovan je bil umeščen č. g. Valentin Pirc. — 40letnico bivanja v Idriji bo praznoval dne 7. novembra č. g. kaplan Fr. Onušič.

Naši bratje trpe ne samo na Balkanu, tihe narodne smrti ginejo tudi najsevernejši Jugoslovani — koroški Slovenci in Slovenci ob štajersko-nemški meji. Za svoj rod prelivajo balkanski Slovani svojo kri, mi pa ne bi utrpeli niti nekoliko desetec, da rešimo brate in zemljo izpod jarma naših narodnih nasprotnikov. Bodimo tudi mi požrtvovalni, hitimo koroškim Sloven-

cem in Slovencem ob štajersko-nemški meji v prvi vrsti s tem na pomoč, da pokupimo kolikor mogoče veliko srečk »Slovenske Straže«!

Delavska stavka v papirnici v Vevčah traja že četrti teden. Brez zasluzka in kruha je do 600 delavcev, ki ne morejo dopustiti, da bi tovarniško vodstvo odpuščalo iz dela starejše delavce. Gladno in brezposelno delavstvo je pomoči nujno potrebno. Vsak, tudi najmanjši dar radevolje sprejme tajništvo S. L. S. ali pa gosp. Lud. Tomažič, upravitelj v »Katoliški tiskarni«.

Diplome časinega odborništva je izročilo te dni zastopstvo občinskega odbora v Brusnicah deželnemu predsedniku baronu Schwarzu in pa državnemu poslancu E. Jarcu za zasluge povodom velikega požara v Brusnicah.

Le še nekaj dni je do žrebanja velike loterije »Slovenske Straže«. Dne 18. novembra bo nepreklicno žrebanje. Iz krajev, kjer nimajo še srečk »Slovenske Straže«, jih takoj naročite pri pisarni »Slovenske Straže« v Ljubljani! Srečka samo eno krono!

III. slovenski protialkoholni kongres je preložen s 17. novembra na 29. in 30. december. Vzrok temu je ta, da sedaj vojska vso pozornost in zanimanje nase obrača. Tudi je odšel dr. Krajec, ki je imel na kongresu predavati, v Belgrad na pomoč. Do takrat je upanje, da se povrne in nam morda ve povedati kaj zanimivega iz Srbije, kjer je protialkoholno gibanje močno razvito. Kongres je tudi zato preložen na božične praznike, da se ga bodo laže udeležili učitelji in katehetje, za katere bodo v ponedeljek, 30. decembra, posebna predavanja.

Županska shoda sta se vršila, in sicer dne 21. oktobra za sodni okraj Ljubljana v Ljubljani, naslednji dan pa na Vrhniki za ondotni sodni okraj. Obravnavale so se mnoge važne zadeve o poslovanju v lastnem in prenešenem delokrogu.

Umrila je dne 29. oktobra opolnoči v Zgornji Šiški gospa Helena Merhar, mati veleč. gospoda gimnazijskega profesorja dr. Alojzija Merharja, v 76. letu svoje dobe po kratki mučni bolezni. Pogreb se je vršil dne 31. oktobra ob 9. uri dopoldne v Dravljah. Blagi pokojnici svetila večna luč!

Pokopali so v Spodnji Šiški gospo Ano Zajc, rojeno Verbič, soprogo veleuglednega veletržca z vinom in posestnika Alojzija Zajca, dne 29. oktobra pa v Komendi pri Kamniku gostilničarja Jan. Završana, ki ga je pod imenom »Žana« poznala skoro cela Gorenjska.

Za preložitve ceste Črnomelj—Vidica je dovolila dunajska vlada po posredovanju deželnega odbora 130.000 K državne podpore.

Živinorejski zvezli za kamniški okraj je dovolil deželni odbor 1000 kron podpore za prireditve tečaja od 11. do 22. novembra v Komendi ter 25 odstotkov nakupnine za telice, ki jih bo zveza kupila od živinorejske zadruga v Selcih.

Srebrna poroka. Dne 21. oktobra sta obhajala g. Luka Hafner, trgovec v Kropi, in njegova žena Marija rojena Šolar srebrno poroko. Poročal je njiu sin g. Jernej Hafner, kaplan v Velikih Laščah. Še na mnoga leta!

Smrtna kosa. Na Glincah št. 177 je minuli teden umrl Frančišek Škof, železniški strojevodja v pokoju. Zadnje dni je hudo trpel vsled bolečin. Noge so mu bile ena rana. Kakor pravi Job se prenašal z udanostjo hude bolečine v spodbudo domačim in sosedom.

Za vzdrževanje vodovoda za Kranj in okolico bodo po sklepu deželnega odbora morale prispevati občine: Kranj 58, Predoslje 14, Šenčur 21 in Voglje 7 odstotkov.

Smrtnonevarno ponesrečil je dne 28. oktobra Valentin Kunc, kajžar z Ilovice pri Ljubljani. Ko je peljal droge za

brzjav, je v temi padel z voza, ki mu je šel preko trebuha in nog. Težko bo okrevaj!

Vlom v cerkev. V noči od 28. na 29. oktober so neznani tatovi vlomili v župno cerkev v Dolenjem Logatcu. Vdril so skozi okno nad zakristijo, odnesli iz zakristijske omare dva keliha, cerkveno obleko pa razmetali in umazali. V cerkvi so polzkušali vlomiti tabernakelj in ga pokvariti.

Gorelo je dne 28. oktobra zjutraj okolu 1. ure po polnoči v Dolenji vasi pri Cerknici. Pogoreli sta hiši Baragova in Vragova ter še eno poslopje. Zgoreli so tudi trije prašiči. Začelo je goret v hlevu pri Vragu. Kako je ogenj nastal, se ne ve.

Zastrupil se je. Dne 28. oktobra je izpil 24 let stari v Mali gobi pri Litiji rojeni Fran Kotar, hlapec pri Krisperju, steklenico octove kisline. Pričel je bruhati kri. Šel je v deželno bolnišnico, kjer pa ni povedal, da je pil octovo kislino, ampak je pravil samo, da bruha kri. Po preteku dveh dni je umrl.

Obesil se je v Mali vasi pri Ježici dne 1. novembra posestnik Val. Jeromen. Zapušča vdovo in tri nepreskrbljene sinove. Alkohol in neredno rodbinsko življenje ga je baje gnalo v smrt.

Avtomobil je povozil med Senožetami in Prvačino 20 let starega zidarja Goriupa iz Vipave. Smrtnonevarno ranjenega so ljudje dobili na cesti in ga prepeljali v postojnsko bolnišnico.

Rokovnjači strašijo po Notranjskem. Po trnovski in tudi po sosednjih farah na Pivki se že več časa klatijo tatovi, ki so že na več krajih vlomili in marsikaj odnesli. Pred par dnevi so vlomili v cerkev v Jablanici, v kapelici na Topolcu in Veliki Bukovici, kjer so izpraznili pušico. Ljudje, zlasti nočni čuvaji, pazite!

Umorjenega novorojenčka našli. Dne 22. oktobra t. l. sta našla otroka Mihelčiča iz Učakovca v Kulpi mrtvega novorojenčka. Obvestila sta takoj sosedo in orožništvo. Na otroku se je poznalo, da je zadavljen, ker je imel vrbo okoli vratu. Domačini so takoj osumili Ano Krušec iz Učakovca, ki je dejanje tudi priznala.

Po neprevidnosti našel smrt. V Lubnicah na Štajerskem je šel 17letni hlapec Jože Oprežnik z ročnim vozom na polje po deteljo. Na nekem pobočju se je vsedel na voziček, da bi se peljal navzdol. Voz pa mu je ušel navzdol in s tako silo butnil v neko drevo, da so se Oprežniku udrle prsi. Bil je takoj mrtev.

Cestni rop. Poštni sel Ferdinand Maroš iz Radeč se je vračal zvečer od raznašanja pošte domov. Na potu ga je s polenom napadel neki postopač in mu grozil, da ga ubije, če mu ne izroči denarja. Maroš pa ni imel pri sebi nobenega denarja, nakar se je napadalec zadovoljil z uro in verižico. Drugi dan so orožniki kot napadalca prijeli hrvaškega delavca Mihaela Šmita, katerega so zaprli.

Tatovi so vlomili pri posestniku Krautiču v Malni pri Sv. Lenartu v

Slovenskih gorica. Odnegli so 500 K denarja in mnogo mesa in špeha.

Samoumor. Delavec Jožef Kodrič v Svečah v Rožu si je 25. oktobra v hipni blaznosti sam prerezal trebuh. Bil je sam v svoji sobi. Ko so vstopili, so našli nesrečneža njegovi sorodniki v groznem stanju. Nekaj trenutkov pred smrtjo je še prišel k zavesti ter sam poslal po duhovnika. Umrl je čez pet ur.

Požari na Štajerskem. Pri posestniku Mihaelu Drobne v Dvoru je ogenj uničil celo poslopje in tudi vse pridelke in gospodarsko orodje. Zgorelo je tudi sedem glav goveje živine in pet svinj. Škoda znaša okrog 10.000 kron, zavarovalnina pa samo 4000 kron. — Požar je pri Sladki gori uničil poslopja Marije Sebat in posestniku Krumpaku. Zažgali so Krumatovi otroci. Sebat ima škode blizo 8000 kron. — V nedeljo 20. oktobra popoldne je začelo goret pri posestniku Matevžu Črnenšaku v Apačah pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju. Zgorelo je vse poslopje, ves živčev, orodje itd. Zažgal je nek trileten otrok. — V Kočkem vrhu, občina Kraljevci pri Sv. Jurju ob Ščavnici, je pogorelo posestniku Klemenčiču gospodarsko poslopje z vso zalogo. Zažgal — šestleten otrok! — Hud požar je uničil obširna poslopja župana in gostilničarja Habjančiča v Lešnici pri Ormožu. Zgorela je tudi živina in krma.

Kap je zadela dne 19. oktobra v Velikih Žabljah posestnika Andreja Slejko in strahu, ko je zapazil, da gori sosedov hlev.

Strela. V petek 25. oktobra okoli 4. ure popoldne je treščilo v zvonik in farovž v Kostanjevici na Koroškem. Strela je napravila nekaj škode na zidovju in na steklih, v farovžu in cerkvi. Treščilo je s tako silo, da so nekatere živali po bližnjih hlevih popadle na tla.

Dva požara so imeli minuli teden v Velikih Žabljah na Goriškem. Pogorel je hlev vdove Troha z vso seno zalogo, čez dva dni pa hiša zidarja M. Štokelja. Rešiti niso mogli ničesar.

Vojski za kmeta. Češke agrarne organizacije posredujejo, da bi vojski smeli pomagati kmetom pri kopanju krompirja in pri raznih drugih kmet-skih delih.

Cenejši sladkor. V graških trgovinah je sladkor že za 12 h pri kilogramu cenejši. V Ljubljano pride cenejši sladkor v par dneh ter se bo dobival po 88 vin. na drobno, na debelo pa 86 ozir. 87 vin. kg.

Nosljačem na znanje. Sliši se, da je tobačna uprava odredila, da se bodo počenši z novim letom prodajal tobak za nosljanje v malih papirnatih vrečicah zaviti, v katerih bo tobaka za dva, štiri, šest, osem ali deset vinarjev, in tudi več.

Prvi tečaj za kolarje v Ljubljani priredi tukajšnji »Zavod za pospeševanje obrti« v teku druge polovice novembra in se bo dokončal še pred božičnimi prazniki. Tečaj bo vodil strokovnjak, odposlan od obrtno-pospeševalnega urada z Dunaja, ki vodi slične

mojsterske tečaje v vzornih obratih omenjenega urada. Ker ravno v tej stroki obrtniki do sedaj še niso imeli nikoli prilike izpopolniti svoje znanje, in izobrazbo, bo ta tečaj velikega pomena za naše domače kolarje ter izboljšanje domačih izdelkov. V tečaju se bode podučevalo tudi specialno risanje in konstruiranje za kolarje, tako da si bo vsak sam lahko zarisal ali sestavil načrte za vsako zaželjeno obliko vozov. Obisk tečaja je brezplačen, sprejemali se pa bodo le-mojstri ali taki, ki hočejo v kratkem postati samostojni. Prijave je vložiti takoj na »Zavod za pospeševanje obrti na Kranjskem v Ljubljani, Dunajska cesta številka 22«. Iz praktičnih ozirov se more sprejeti le omejeno število in se bode oziralo v enakih razmerah pred vsem pa tiste, ki se najpreje zglasijo. Za udeležbo je plačati 10 K položnine, ki se vrne ob zaključku pri redni udeležbi, sicer zapade v korist zavodu.

Gorenjske novice

g Tržiške novice. Lepo vreme Vseh svetnikov in vernih duš dan je privabilo premnogo ljudi na pokopališče. Bajno lepo so bili razsvetljeni grobovi ranjkih. Na tisoče raznobarnih lučic jih je razsvetljevalo. Pevci so zapeli pred kapelico par žalostink. — Kmetijska podružnica je sklicala v nedeljo h Krvinu več posestnikov, ki so se dogovarjali glede nabave umetnih gnojil. Sklenilo se je naročiti več takega blaga. Prvi pogoj za dobro živino je gotovo tečna hrana. In tako se dobi po travnikih z umetnimi gnojili pogojenih. — Društvo sv. Jožefa priredi v nedeljo ob pol osmi uri priljubljeno žaloigro »Mlinar in njegova hči«. Vabimo k najobilnejši udeležbi.

g Moravče. Živinorejska zadruga naznanja svojim članom, da jim po znižani ceni preskrbi brzoparilnike, to je kotle za prešiče. Prednosti teh kotlov so velike. Porabi se le malo vode, ker se klaja kuha v sopari, v kateri se kuha le eno uro in porabi le malo drv. Takih kotlov je preskrbela že več posestnikom, ki se z njimi jako pohvalijo. Kdor si ga želi nabaviti, naj si ga ogleda pri Martinku v Moravčah ali pa pri Frfravu v Krascah. — Najstarejša žena moravske fаре je bila Marija Urbanija (Gašpirka) iz Serjuč, ki je bila dne 24. oktobra lanskega leta pokopana. Rojena je bila 21. marca 1822, torej je bila stara 90inpol leta. N. v m. p.! — Knjige družbe sv. Mohorja so prišle. Vsi naročniki naj se oglase z listki v kaplaniji v nedeljo, obenem naj pa vplačajo naročnino za prihodnje leto. — Financarji so na delu, zato se vas svari, da se kaj ne pregrešite zoper postavlo, saj veste, da sledi precejšnja kazen. Čim manj financar hodi v hišo, tem boljše je.

Dolenjske novice

d Šmartno pri Litiji. Število »Slovenčevih« števil, ki se posamezno prodajajo v Šmartnem pri g. Drčarju, v Litiji pa pri g. Božiču, raste od dne do dne. To kaže, da se ljudstvo izredno zanima za hrabre junake na Balkanu. — Letošnji promet v naši hranilnici in posojilnici bo dosegel v kratkem pol milijona kron. Promet raste od leta do leta, kar je edino pravilno, ker je denar v sedanjih razburjenih časih najbolj varen v domačih hranilnicah. — Dne 30. oktobra se je ustrelil na Logu pri Litiji neki delavec rudokop, ki se je pred kratkim vrnil iz Nemčije.

d Iz Ambrusa. Dne 3. t. m., ravno ko so ljudje v cerkvi molili uro pred sv. Rešnjim Teosom, se je užgal v Primčevasi en svinjak. Notri sta se igrala dva otroka in zažgala. Seveda je bila panika velika. Požarna bramba je bila hitro na mestu, vendar so bili že prej pogasili, ker je bilo k sreči nekaj ljudi doma. Stariši, pazite na svoje otroke! Pa te nesrečne cigarete! — Za popoldne je bilo namenjeno predavanje v društvu o vojski na Balkanu in o »Slovenski straži«. Seveda se je vse zmešalo in ni bilo nič. Bo pa prihodnjo nedejlo. Vsem, ki še nimajo srečke »Slovenske Straže«, pa jo žele, se naznanja, da iste lahko dobe pri društvenem blagajniku. Požurite se. Zrtvujte eno krono v dober namen, morebiti pa vam prinese srečo.

d Iz Hotiča. V lo m. Neznani tatovi so vlomili v noči od 30. na 31. oktobra v tukajšnjo občinsko pisarno. Vdrli so skozi okno, odnesli železno blagajno in razmetali nekaj uradnih listin. Iz okna so izruvali železno omrežje. Blagajno so odpeljali na vozu za Savo, kjer so jo razbili z železnimi žrebli iz brane. Ukradli so iz blagajne 2000 K, nekaj hranilnih knjižic, ukradeno orodje in razbito blagajno pustili in odšli. — Na Logu, med Hotičem in Gradcom pri Litiji, se je ustrelil nek Čebela doma iz Gradca, kateri je prišel pred kratkim iz Nemškega domov. Vzrok smrti je menda neznan. Bil je še le enkrat na vojaškem naboru.

d Iz Jurj vica. Prostovoljno gasilno društvo v Jurjevici izreklo najprišrčnejšo zahvalo deželnemu deželni za naklonjenost, da nam je podelilo 100 K podpore iz stražnega zaklada. Bili smo pa tudi res potrebni, ker nimamo nikakih drugih podpor ali dohodkov, kakor male letne vsotice, katero nam občinski odbor pripozna iz občinske blagajne, tako da smo komaj mogli obresti od dolga plačevati. Letos bomo pa lahko pokrili že nekoliko dolga. Bogu na čast in bližnjemu v pomoč!

d Iz Dobropolj. Na dopis »Slovenskega doma« št. 43 »Grozen umor v Dobropoljah«, odgovarjamo samo to, da morilca nista člana Mladeniške Marijine družbe. Sicer je bil eden res sprejet,

a pred meseci izključen. Ti umazani dopisnik, ki se imenuješ v »Slovenskem Domu« »Miroljuben kmet«, za te pa predobro vemo, kdo si, in bolje napraviš, da kadar se zopet pod take podlosti podpišeš (ker s pravim imenom itak ne upaš na dan), zapišeš ime: Sovraštva in najostudnejših laži polni kmet! Če si mislil, kako ti bomo mi odgovarjali in se opravičevali, si se zmotil. Da zaslužiš od zavednih dobropoljskih Marijinih sinov odgovor, se moraš malo drugače obnašati. In to ti tudi danes za vselej prepovemo: podtikati našemu vrlemu in nad vse ljubljene mu voditelju podlosti, kakoršne je prinesel na dan »Slovenski dom«! Kaj ne, ravno to te tako grize, peče in mori, ker veš, kako smo prisrčno vdani našemu vrlemu voditelju gospodu kaplanu Orehku. Vidi se ti (četudi si kmet), da imaš zelo čas pisati in študirati laži. To se lahko prepriča vsak, kdor bere tvoj »hvalevredni dopis«. Zakaj dobro glavo mora imeti kdor zna gorostasne laži tako lepo vrediti. Slovenci pravimo takim lažem, da so grde in umazane, Nemci pa š m u c - i g. — Dobropoljski mladeniči.

d Brezovice. Iz vinske gorice Brezovice, Sv. Križ pri Kostanjevici, se poroča, da so pridelali letos vina celo več kot lani, približno do 2500 hl. Vino je belo in rudeče ter za letos dobro. Cene vinu so od 48 do 56 vinarjev.

d Iz Račne. Umrl je v 36. letu starosti Franc Fink, posestnik v Vel. Račni h. št. 3, po dolgi, zelo mučni bolezni, previden s svetimi zakramenti za umirajoče. Ranjki je bil dolgoletni naročnik »Domoljuba« in zvest pristaš S. L. S. Počivaj v miru, blaga duša!

Notranjske novice

n Dobrova, dne 3. novembra. Dne 27. oktobra t. l. je umrl v deželni bolnišnici po hudi bolezni — srčni napaki — naš organist g. Josip Cimerman; star je bil 51 let. V bolnišnici je bil šest tednov; pri nas je služboval od sv. Jurija letošnjega leta. Bil je vzor moza in zelo spreten organist; vsa fara ga je ljubila in spoštovala radi njegovega mirnega značaja in pobožnega življenja. Truplo so prepeljali na njegovo zadnjo željo na Dobrovo; pokopan je bil v torek, dne 29. oktobra, dopoldne ob 9. uri. Pred mežnarijo, v cerkvi in na pokopališču so mu zapeli štirje pevci, njegovi prijatelji, ginjaive poslovilne pesmi. V srce segajoč je bil prizor ob njegovem pogrebu, ko so njegovi dragi ostali — odrasčeni in mali, — bridko in glasno tugovali z mamicco vred ob odprtem grobu milega očeta in blagega mčža. Nobeno oko ni ostalo ob tem pogledu in tugi suho; vse je sočustvovalo z njimi. Bog bodi tolažnik tem dobrim ljudem v njihovi tugi in bridkosti! Blagi Josip, ti pa uživaj večno radost tam med izvoljenimi božjimi in prepevi Bogu večno čast, za katero si tako lepo sardel se tu-

kaj na zemlji skozi celo vrsto let po raznih krajih mile domovine!

n Vrhnika za Črnogorce. Ko smo imeli 27. oktobra v izobraževalnem društvu predavanje o vojski na Balkanu, so ob končanem predavanju udeleženci zložili 40 kron, ki so se poslale »Avstrijskemu Rdečemu križu«. Naslednje dni pa je nabralo izobraževalno društvo po Vrhniku in vaseh 363 kron, ki so se poslale naravnost v Cetinje »Črnogorskemu Rdečemu križu«. Vedno radi volje, — a to pot so še s posebnim veseljem naši ljudje skladali darove za junaške črnogorske ranjence. Prav tako! Plemenitost za plemenitost!

n Vrhpolje. Pri nas imamo pravi pekel ponoči. In to vse zaradi par prav izprijenih paglavcev. Godi se tako kot se je v starih časih, ko ni bilo pravice in je gospodarila močnejša pest. Vse razmečejo, kar se zunanaj pusti ter še celo šipe pobijajo. Orožniki hodijo in povprašujejo, pa se ne izve. Toda, vsaka stvar pride na dan. Za danes samo: fantje, pamet!

n Vipava. V nedeljo je predaval v dvorani kmetijskega društva jurist Jež o sedanji balkanski vojski. Z vso spretnostjo je naslikal modrost avstrijskih državnih krmarjev. Ljudstvo, ki ga je bilo do 300, je pazno sledilo govoru in ga večkrat z odobravanjem prekinilo. V nedeljo, 10. novembra je zopet predavanje o balkanskem vprašanju z verskega stališča. — Vipavska občina je darovala za Rdeči križ 60 kron in vse gostilniške globe do Novega leta. Somišljeniki naše stranke so zbrali v ta namen 250 K. Bog živi njih bratovsko požrtvovalnost! — Po naši dolini še marsikdo ne vé, kje se dobe srečke »Slovenske Straže«; tem potom izjavljamo, da se dobe v trgovinah Fr. Silvester in Fr. Skapin. Somišljeniki, po nje! 18. novembra t. l. bode izrebanje!

n Iz Knežaka. Ker naši liberalci širijo laži glede občinskih dolgov, češ, da je napravil naš župan za časa županovanja dolga čez 18.000 kron in tisočake baje celo vtaknil v svoj žep, se nam zdi nujno potrebno, da povemo jasno, kaj je resnica in kaj je laž. — Leta 1906., ko je bil, — jasno povedano, — še Česnik župan, se je napravilo dolga za šolo na Jursičah 6000 kron. Za ta predlog so glasovali vsi liberalni odborniki. Od leta 1908. do 1909. se je vzelo na posodo za šolo v Koritnicah 13.000 kron. Ta dolg je predlagal zopet liberallec Cucek. Poudarjamo: ta dolg 13.000 K pa ni dolg cele občine, ampak samo podobčine Koritnice in ga plačujejo le tisti posestniki, ki imajo v tej podobčini svoje parcele. Kako je pa Česnik zidal jursiško šolo, se spozna iz tega, da je samo poprava šolskega poslopja stala kmeta v

letu 1911. celih 4000 kron, ne glede na stroške prejšnjih let. In te 4000 kron, katere plačuje cela občina, — imajo zopet liberalci na vesti. Šola torej stoji šele šest let in nas že toliko stane! — In ker je šola tako slaba in draga, zato je tudi Česnik Jursičanom — tako priljubljen! In te drage šole smo zato zidali, da se sedaj v njih šopiri — liberalno učiteljstvo! — To je torej resnica glede naših občinskih dolgov. Vse drugo, kar liberalci kmetom trobijo, da je naš župan toliko občinskega dolga napravil ali celo denar zapravil, je nesramna laž in podlo obrekovanje. Čudno je pa, da so te dolgove šele sedaj iznašli, ko so pri volitvah pogoreli, pri javnih sejah pa so za dolgove glasovali in jih celo predlagali. Ako obrekovanje ne bo prenehalo, bomo preskrbeli na drug način, da se obrekovalni hudobni jeziki zavežejo.

n Planina pri Rakeku. Dne 21. oktobra zjutraj je pogorelo v Griču pri Farbarju. Naša požarna bramba zasluži res, da jo očitno pohvalimo. Predno so namreč skupaj prišli, je že skoro vse pogorelo; pa tudi potem ni nihče vedel, kaj bi v roke prijel. Vzrok iščejo mnogo v tem, da je bila prej nedelja in so bržkone nekateri pozno v noč svojo žejo gasili, da so jim potem roke in pa glava odpovedali. Da bo najbrže temu tako, kažejo tudi sirovosti, ki so jih uganjali liberalci isti dan pri občinskih volitvah. Izmed vseh se je odlikovala Šamlova hiša iz Gor. Planine. Pri zadnjih volitvah je gospodinja od prevelikega navdušenja zmerjala naše ljudi z »žemlarji«, zdaj pa sta šla gospodar in fant za liberalce po kostanj v žerjavico; pa se bosta menda oba precej opekla. Oba sta naznanjena na sodnijo zaradi nevarnosti telesne poškodbe in javnega sramotenja. A kljub največjemu nasilju od strani nasprotnikov smo vendar častno zmagali. Pa liberalcem ne dá žilica miru; sedaj, ko vidijo, da so premagani, pa zopet naše močje snubijo; možje, vidite, da se gre liberalcem samo za to, da bi dobili nekaj svetovalcev! Možje, zapomnite si, da vas je neki liberallec iz trga imenoval »backe«. Vseh skupaj vas je 12 v občinskem odboru: pokažite, da niste backi, ampak da ste levi, pokažite liberalcem, da lahko sami vodite občino in da ne potrebujete liberalnih svetovalcev!

n Žiri. Z nerazdeljenim šolskim poukom na štirirazredni domači šoli niso ljudje povsem zadovoljni. Nekaj zaradi otrok, za katere je res naporno in težavno toliko časa nepretrgano vztrajati v pazljivosti; predpisani šolski odmor sicer nekaj pomaga, a za otroka ga je le premalo. Še bolj pa se slišijo pritožbe, da je za starše silno neprijetno, ako jim odidejo vsi otroci

kar navsezgodaj v šolo in jih ni nazaj do popoldne; popoldanski čas pa da morajo otroci porabiti zopet za spisovanje nalog, učenje na izust, kazni in podobno. Tako trpi in zastaja delo, ker nimata oče in mati marsikje nikogar, ki bi ga mogla porabiti za varstvo otrok, razne pošiljatve in druge otrokom primerne opravke. Je pač kaj drugega šola v mestu, kjer v marsikaki hiši starši komaj čakajo, da pošljejo otroke v šolo, da se jim po trgu ne potepajo; in nekaj drugega šola na deželi, kjer rabijo starši otroke deloma za pomoč pri opravilih, ki so za deco primerna in ki jih starši sami ne utegnejo storiti — deloma pa tudi predvsem zato, da se otroci navadijo in nauče navsezgodaj domačega dela. Mi trdimo, da ni še vse sama šola; nič manjše važnosti ni poduk, ki ga preiema in ki ga mora prejemati otrok doma. Glede vzgoje (in to ne samo v verskem oziru, ampak tudi glede vzgoje za smisel za delo, varčevanje s časom in denarjem, sploh glede vsega, kar mora znati pameten clovek, ako hoče živeti med svetom) je pa očetova hiša visoko nad šolami, zlasti šolami naših dni, ki mučijo otroka z najraznovrstnejšimi stvarmi in — ako nima otrok levega zgleda v učiteljskem osebu — ponavadi poderejo to, kar sta oče in mati s trudom že dosegla. Upravičen je vedno glasnejši klic po pametni preuredbi šol, ki se naj ozirajo ne samo na mrtvo knjigo, marveč tudi na potrebe, v kakršnih bo otrok svoj čas živel. Verska brezbriznost, znanstvena domišljavost — kako se mora pristuditi tak domišljavi puhlež pametnemu cloveku! — in npravna propalost mladine, — kdaj je bilo tega smetja največ? Ali ga sedanje visoke, srednje in ljudske šole zmanjšujejo kot bi ga morale? Mi smo na stališču, da prvi, ki ga mora šola zanimati, sta oče in mati; prvi, ki naj bi torej odločeval o šoli, bi morala biti istotako oče in mati. Zato z veseljem pozdravljamo vsak korak S. L. S. in njenih zastopnikov v deželnem odboru, ki ga store pri šolskih oblasteh v dosego zboljšanja šolskih razmer, da postanejo »ljudske« šole res »ljudske«, ne samo z ozirom na vedno rastoče plačevanje za šolske potrebe, ampak da bo ljudstvo tudi pri drugih stvareh kaj pomenilo, ne samo vlada. To je namen, ki ga zasleduje S. L. S. vkljub vsem oviram vztrajno in uspešno. Naša stranka mora priti do tega, da bode ljudstvo smelo govoriti o svojih potrebah in željah, ne pa samo plačevati in skrivljenim hrbtom poslušati ukaze liberalnega birokratizma. Ali so naši krajni zastopi za to, da bi se jih šikaniralo od vseh strani ter da ne bi smeli ziniti besedice, nego kvečjemu, kdaj se popravi kak plot krog šol-

Nesreča pride

pravijo navadno, če zbolí mož, reditelj družine, ter ga nadlegujejo razne bolečine, da se vleče k peči, ni more več delati za ženo in otroke in ne more ničesar več zaslužiti. Pameten clovek pa ne tarna, ampak uporablja v takih slučajih izkušnje drugih.

Ne malo bi utegnulo našim čitateljem koristiti sledeče pismo, ki je je pisal Njegova ekselencija Leon baron Freytag-Loringhoven, deželni svetnik Veselovega viteštva in carski ruski državni svetnik v Arensburgu, Poveljniška cesta 5,

otok Üsel, pokrajina Livonija. To pismo se glasi: Za svojo dolžnost nasproti drugim ljudem smatram, da kjer le morem, priporočam izborni Fellerjev fluid z znamko »Elsafluid«. Opozoril sem na imenitno sredstvo študijskega prijatelja petrograjskega zdravnika in sem imel priložnost ozdraviti nekega drugega petrograjskega zdravnika, ki ima tukaj veliko kopalšče za blatne kopeli, s Fellerjevim Elsafluidom revmatičnih bolečin v rami, ko so njegova lastna sredstva odrekla. Tudi neki zdravnik v Gdanskem v zahodni Prusiji uporablja v svoji praksi Fellerjev fluid in tako želim v blagor cloveštvu temu izdelku vedno večje razširjenje in njegovemu izumitelju zaslužno slavo. Menimo, da

bodo naši čitatelji tudi poizkusili s Fellerjevim fluidom z znamko »Elsafluid«, če bodo tožili o bolečinah. Iz izkušnje rečemo, da bodo potem sveži in sposobni za delo, ker, kakor smo pogostoma slišali, se ta izdelek obnese zoper različne bolečine, kakor trganje v ledju, bolečine v križu in členih, hrbtu in prsih. Ravnotako ga hvalijo zoper bolečine v grlu in bodenje ob strani in prepričali smo se o zdravilnem, kašelj pomirjalnem in osvežujočem učinku. Tucet za poizkušnjo stane 5 K franko pri lekarnarju E. V. Feller v Stubici, Elsatrg 16, Hrvatsko.

skega vrta, prestavi kaka peč? Novi šolski zakon, zadnje dni od cesarja potrjen, pomeni korak k zboljšanju, ki ga hočejo doseči zastopniki naše stranke. Ni še vse, a je nekaj. Stranka, ki se bori za ljudske koristi, mora imeti svojo prihodnost, ker jo bode pametno misleče ljudstvo vzdrževalo.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta šte. 6
(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4 1/2% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Društveni vestnik

NAPOVEDANE PRIREDITVE:

Jesenice. V nedeljo, dne 10. novembra, priredi katoliško delavsko politično društvo na Jesenicah javen družbeni shod, na katerem govori dr. Krek o starostnem zavarovanju in poslanec Piber. Naši somišljeniki, zlasti številni »Domoljubovi« bravci, vsi na shod! Začetek ob pol 4. uri popoldne.

K. društvo rokodelskih pomočnikov na Vrhniki uprizaro v nedeljo, dne 10. novembra, lepo zgodovinsko igro »Mlini pod zemljo« ali zadnji dnevi poganstva v Rimu. Igra je vseskozi velezanimiva, zato prijatelji, ki imate smisel za to, kar je lepega in poštenega, na veselo svidenje v Društvenem domu.

Slov. kat. izobraž. društvo »Straža« na Dunaju priredi 10. novembra t. l. v dvorani »Zur schönen Schäserin« (VI. Gumpendorferstrasse 101) Martinov večer s sledečim sporedom: 1. Volarič, Divja rožica (dvospev za ženski zbor); 2. Vilhar, Slovan na dan (moški zbor z bariton solo); 3. Aljaž, Oj z Bogom ti planinski svet (moški zbor s solo petjem); 4. Jerina, Ljuba (dvospev za ženski in moški glas); 5. Sattner, Zaostali ptič (solospev); 6. Sattner, Zvezda mila (solospev za moški glas); 7. Gregorčič, Romarica (deklamacija); 8. Gregorčič, V pepelnici noči (deklamacija); 9. Hruza, Slovenec sem (tamburaški zbor); 10. Krušič, Venček slovenskih narodnih pesmi (tamburaški zbor); 11. Venček hrvaških narodnih pesmi (tamburaški zbor). — 12. Martinova gos. — 13. Kovačev študent. (Libreto v treh dejanjih spisal J. Kovačič, uglašil Vodopivec.) — Blagajna se odpre ob pol 6. uri, začetek ob pol 7. uri.

POROČILA O PRIREDITVAH:

Krka. V nedeljo 3. novembra smo imeli družbeno predavanje: Turki na Kranjskem in sedanja vojna na Balkanu. Predavanje, ki ga je imel župnik Pešec, je bilo vrlo dobro obiskano. Po predavanju smo nabrali za naše ranjene brate na Balkanu nad 50 K. Vsi nabrani darovi se pošljejo upravnštvu »Slovenca«.

Iz Križev pri Trzihu. V skupino J. S. Z. se lahko vpiše pri vseh odbornikih skupine ali pa v sedeljah in praznikih pred desetletje mašo ali pred

večernicami v društvenih prostorih, ali pa pri načelniku g. F. Perkotu, Križe št. 16. Delavci in delavke, v Vašo korist je, da se vpišete!

Šmartno pri Litiji. V Šmartnem pri Litiji je priredila dne 3. t. m. »Kmečka Zveza« shod, katerega se je udeležilo do 200 naših mož in odrastlih fantov. Poslanec gosp. komercialni svetnik Povše je poročal o delovanju državnega zbora ter natančneje pojasnjeval državni proračun za l. 1913. Obširneje je razpravjal o hišnem davku, osebni dohodnini in o novem vojaškem zakonu. Povdarjal je tudi svoje stališče glede zakona o kužnih boleznih. Nad uro trajajoči govor so navzoči z zanimanjem poslušali. Namestnik deželnega glavarja g. dr. Lampe je govoril o dalekosežnem pomenu vojske na Balkanu tudi glede kmečkega stanu, pojasnil nadalje nanovo potrjeni deželni zakon o šolskem nadzorstvu, dotaknil se tudi cestnega zakona ter prešel potem na potrebe našega okraja glede potov, vodovodov in živinskih napajališč. Po končanem shodu so posamezni volivci tudi izrazili poslancema svoje želje. Gg. poslanca sta ogledala deželno cesto proti Vagensperku, ki se je deloma že razširila, sedaj se pa še odpravlja tudi klanec. — Gospodinski kmetijski tečaj priredi slavni deželni odbor v Šmartnem tekom te zime v mesecih decembru in januarju. Starši, ki imate dekleta in jim hočete dati dober pouk kot prihodnjim gospodinjam, zglasite se takoj v župnišču ali pa pri županstvu, da bo mogoče vse pravočasno preskrbeti. Tečaj se bo vršil najbrž v društvenih prostorih. — Dobro je izpadla otvoritvena predstava dramatičnega odseka dne 27. oktobra. Določenih je za letošnje leto še več iger ljudstvu v pouk in zabavo.

V Kresnicah smo dne 27. oktobra obhajali Slomškovo slovesnost v šoli s sledečim sporedom: 1. V hribih se dela dan, pojo pevci; 2. Poklonitev mladine Slomšku; 3. Govor; 4. Deklamacija Angel varuh; 5. Angel varuh, pojo šolarji; 6. Deklamacija: a) Kje sem doma, b) Bog za vse skrbi, c) Mlado jagnje, d) Veselja dom; 7. Preljub veselje. . . Glejte, že solnce zahaja; pojo pevci.

Kaj bodo dobitki pri žrebanju velike loterije »Slovenske Straže« 18. novembra? V prvi vrsti bodo dobitki dragoceni kmetijski stroji in druge kmetijske potrebščine. **Vrednost vseh dobitkov znaša dvajsettisoč kron**, glavni dobiček ima vrednost pettisoč kron, drugi glavni dobiček ima vrednost tisoč kron, tretji in četrti po 500 kron, ostali dobitki so po 100, 50, 20, 10 in 5 kron. **Vseh dobitkov je tisoč petsto štirinajdeset.** Kmetovalci bodo imeli priliko dobiti med dobitki za kmetijstvo potrebne stvari. **Kaj je prvi dobiček?** Kdor ne bi hotel za prvi dobiček — vreden 5000 K — vzeti popolne line oprave za tri sobe in kuhinjo, obstoječe iz spalne oprave, jedilnice, salonske garniture, glasovirja in kuhinjske oprave, dobil bo lahko 4—6 1/2 HP bencin motor, mlatilnico z dvakratnim čiščenjem in slamoreznicco. — **Kaj je drugi dobiček?** Drugi glavni dobiček v vrednosti 1000 K: 1 vagon sortiranih umetnih gnojil ali 1 garnitura za košnjo (stroj za košnjo, stroj za obračanje, brana). — **Kaj je tretji in četrti dobiček?** Tretji in četrti glavni dobiček v vrednosti po 500 K: Oprava za spalno sobo za dve osebi ali 1 gepelj za mlatilnico ali stroj za košnjo. **Za mal denar lahko dobite dragocene kmetijske stroje in druge kmetijske potrebščine.** Ena srečka samo eno krono! **Pišite na naslov: Pisarna »Slovenske Straže«** v Ljubljani. Nagovorite tudi sosede in naročite več srečk skupaj! **Žrebanje že 18. novembra!**

Dobre knjige

Veliki roman slovenske preteklosti. Ravnokar je izšel v posebnem natisu, vsebinsko izpopolnjen in tudi formalno popolnoma dovršen, roman F. S. Finžgarja: **»Pod svobodnim solncem«.** — Že ko je ta povest svojčas izhajala v »Dom in Svetu«, je bila splošna sodba, da pomenja najlepše zgodovinsko delo v slovenskem leposlovju. V glavnem junaku Iztoku je Finžgar posebej mlado

slovanstvo, ki je vdrlo na Balkan, ko je ondi vladal bizantinski cesar Uprava, tudi slovenskega pokoljenja, ki ga zgodovina pozna pod imenom Justiniana. Pisatelj nam s sijajnimi barvami slika razkošno bizantinsko, že propadajočo kulturo, njej nasproti pa sveže, življenjapolno, bojevito slovanstvo, ki si je začelo osvajati svet. Povest stanovitve in zveste ljubezni Iztokove do dvorne dame Irene se lepo spleta z divjimi bojnimi dogodki, kateri ohranjajo zanimanje bralčeve napeto do konca. Vse preveva misel zmagujočega slovanstva na Balkanu, vhod Slovanov v svetovno zgodovino sploh. Pisatelj je delo, odkar je v »Dom in Svetu« izšlo, še zelo izpopolnil, zaokrožil in tudi jezikoslovno tako izpilil, da se bo tudi tistim, ki je imajo še kaj v spominu, predstavilo zdaj v novi obleki. Vnela bo bravce za moč slovanstva, jih navdala z narodnim ponosom, jih navdušila za slovensko zgodovino in za slavne čine naših dedov. — Prvi del tega romana je izšel ravnokar kot X. zvezek »Leposlovne knjižnice«. Cena, ki je razmeroma radi večjega naloga zelo nizka, znaša 3 K za broširan in 4 K za vezan izvod. — Knjiga je danes ob velikih vojnih dogodkih na Balkanu še posebno primerno berilo.

Zemljevid bojišča, neobhodno potreben za vsakega, ki zasleduje velike vojne dogodke na Balkanu, se dobi v Katoliški Bukvarni v Ljubljani. — Cena K 120 za izvod, po pošti 10 vin. več.

Za pomoč pripravljen.

„Zalibog Vam ne morem nič podariti, ne morem namreč v žep.“
„O, tu pa lahko pomagam; bom pa kar jaz ven vzel!“

Dogodki križem sveta

Trije Slovenci utonili v Ameriki. Iz Chisholm, Minn., poročajo: Tu v naši naselbini se je pripetila grozna nesreča. Preko jezera Long Fear so se podali na svoj dom v nedeljo zvečer trije Slovenci z malim čolničkom. Ker jih dolgo časa ni bilo od nobenega kraja, smo se podali na breg in smo tam našli njihove klobuke in eno suknjo. Mestni župan Jos. Austin se je zelo trudil s pomočjo policije, da bi dobil ponesrečence na površje, toda do danes se jim še ni posrečilo. Čolniček smo našli na zapadni strani jezera. Ponesrečenci so: Anton Gorše, doma iz Dolenje vasi pri Ribnici, samski, zapušča tukaj sestro Josipino, brata Frana in v domovini staro mater; Tine Dolinar, doma iz Šiške pri Ljubljani, zapušča tukaj brata, v stari domovini pa tri nedorasle otroke in ženo; Fran Nosan, doma iz Dolenje vasi pri Ribnici, zapušča tukaj žalujočo ženo in dva otroka, v domovini pa starše.

Rojak ustrelil rojaka v Ameriki. Iz Breezy Hill, Kans. v Ameriki poročajo: Tu je rojak Josip Rudman ustrelil rojaka Blaža Godino. Krogla je bila tako močna, da je šla zadaj pri hrbtu ven. Rojak Josip Rudman je že dalj časa bolehal in ne dolgo tega je prišel iz Wyominga, kjer se je zdravil, zopet v Kansas, in sicer, kakor je bilo videti, precej bolj trden kakor prej. Nekateri pravijo, da se je J. Rudman izjavil, da mu je Blaž Godina zavdal ali ga zasrupal in da je bil radi tega toliko časa bolan. Blaž Godina se je pa izjavil, da med njima ni bilo nikdar nobenega spora. Kaj je dovedlo reveža do tega čina, se ne vé; mogoče hipna blaznost. J. Rudmana so zaprli.

Za kratek čas

Drago premišljevanje. V računu nekega odvetnika se je našel ta-le odstavek: »Ponoči se prebudil in razmišljal o vaši tožbi — znaša dvajset kron.

Predavanje iz fizike. Profesor: »Ta priprava je tako čudna, da bi je kmalu ne bili iznašli.«

Grozna obsodba. A.: »Erjavec je obsojen zaradi umora in ropa na smrt in dvanajst let zapora.« — B.: »Torej še po smrti ne bo imel miru!«

Prijetni spomini. Mihec: »Še zdaj se spominjam, kolikrat sem vam šipe pobil, ko ste še pri sosedu imeli prodajalnico.« — Štacunar: »In jaz

tudi še pomnim, kolikrat sem te zato pretepel!« — Mihec: »Kaj ne, — to so bili luštni časi!«
Ušlo mu je. A.: »Posodi mi pet kron, sem denarnico doma pozabil.« — B.: »Pa ti dostikrat denarnico pozabiš!« — B.: »To nič ne dé; saj tako nič notri nil!«

Dobra primera. Zemlja je skoraj v vseh jezikih ženskega spola, in to je popolnoma prav, ker se nikakor ne da dognati, koliko stara da je.

SKRIVALNICA.

Kje je žagar?

Mnenje g. prof. dr. O. Föderl, profesorja kirurgije na Dunaju.

Gosp. J. Serravallo Trst.

Mogoče mi je odgovoriti na vaše vprašanje v zmislu, da imam mnogo prilike predpisati bolnikom vaše železnato kina-vino Serravallo, po operacijah kakor zdravilo, ki pospešuje tek in je pokrepčujoče in se prav rado vzame z dobrim vspehom.

Prof. Föderl.

Vzemite, ako imate nahod, hripavost, zasliženje ali težko sapo, Fellerjev fluid z znamko „Elsa-Fluid“ Sami smo se prepričali pri bolečinah v prsih, v vratu itd. o njegovem leka-jočem, kašelj utehajočem, oživljaljočem učinku. — Dvanajstoričnik za poizkušnjo 5 K, dve dvanajstoričnici K 8-6) franko. Izdelovatelj samo E. V. Feller v Stubici, Elsa-trg št. 16 (Hrvaško). b

MOJA STARA

izkušnja me uči, da moram za nego kože rabiti le Steckerperle lišnje mleče milo Bergmanna & Co., Tešin ob Labi. Komad po 80 vin. se dobiva povsod. 442/11/12

Po sodbi nekaj sto zdravnikov je Thymomel Scillae iz lekarne B. Fragner v Pragi izvrstno in hitro učinkujoče sredstvo, ki olajšuje in odstrani kašelj. Steklenice po 2 K 20 h se dobijo skoraj v vseh lekarnah, vendar naj se strogo pazi na ime preparata in izdelovatelja. Glej oglas!

LOTERIJSKE ŠTEVILKEE.

Brno, 30. oktobra: 9, 81, 23, 55, 51

Trst, 31. oktobra: 75, 36, 40, 14, 79

Linc, 2. novembra: 43, 33, 90, 16, 71

Tržne cene

za 100 kg.

Ljubljana, 5. novembra 1912:

Deželni pridelki:	Cena		Živina, meso	Cena	
	K	v		K	v
Pšenica	23	60	živna vaga:		
Rž	20	10	Goveda pitana	84	—
Ajda	22	60	Teleta težka	107	—
ječmen	19	—	Teleta mlaja	102	—
Oves	22	30	Prasici	174	—
Proso belo	21	—	Koštuni	105	—
Proso rumeno	19	20			
Koruzna stara	21	20	Kuretina in drugo:		
Koruzna nova	—	—	Maslo kuhano od		
Leča	25	40	K 200 — do	280	—
Grah	30	20	Maslo surovo od		
Laneno seme	18	80	K 200 — do	320	—
Graniča	104	—	Svinina sveža (speh)	104	—
Domača detelja	25	—	Svinina prekajena	104	—
Fizol Ribničan	26	50	Mast svinjska	205	—
Fizol Prepelčar	28	70	Loj	95	—
Fizol Mandelcon	25	70	Jajca 100 komadov	12	—
Cebula	8	80	ščanci	1	30
Krompir	5	30	Golobi	—	85
Zelje sveže	3	20	Raca	3	40
Zelje kislo brez			Gos	6	80
soda	10	—			
Repa gorenjska	94	—	Kolonijalno hlago		
Repa sveža	3	—	na dobelo:		
Repa kisla brez			Riz Rangon od		
soda	10	80	K 31 — do	45	—
Briunje	30	—	Kava Santos od		
Kumna	88	—	K 288 — do	304	—
Orehi	58	—	Sladkor	81	—
Gobe suhe	750	—	čretrolej	20	—
Ječice	12	—			
Zelod	9	50			
Smrekovi storži	6	—			
Seno	4	80			
Slama	3	20			
Stelja	2	80			

Gospodarska zveza v Ljubljani

nakupuje

fižol, krompir, proso, ajdo in druge poljske pridelke.

Trgovcem priporoča nakup kave, riža, sladkorja itd. Zaloga pristnih doma.ih vin.

DOBI SE V VSEH LEKARNAH!

Herbany-jev podfosfornato-kisli

Apneno-železni sirup

Ta je že 43 let uveden, zdravniško preizkušen in priporočen prsti sirup. Odstranjuje sluz, pomiljuje kašelj in vzbuja slast. Pospešuje prebavo lu reditev in je izborno sredstvo za tvoritev krvi in kosti.

Cena steklenici K 2-30, po pošti 40 vinarjev več za zavitek.

Edino izdelovanje in glavna razpošiljatev: **Dr. Hellmannova lekarna „Zur Barmherzigkeit“ (Herbany-jev naslednik).**

V zalogi je še pri gg. lekarnarjih v Ljubljani, Beljaku, Celju, Celovcu, Črnomlju, Novem mestu, Reki, Sovodnju, Št. Vidu, Trbižu, Trstu, Velikovcu in Volšperku. 3455

Varstveno zavarovan.

PURJODAL.

Jod sarsaparilla izdelek čisti kri, pospešuje prebavo, injša krče, kakor tudi nervozne bolezni. Povsod tam, koder se jod ali sarsaparilla izdelek predpisuje, se uporablja s najboljšim uspehom.

Cena steklenici K 2-20, po pošti 41 vinarjev več za zavitek.

DUNAJ VII./1.,

Kaiserstrasse 73-75.

Manufakturna (gvantna) trgovina
„Pri Miklavžu“
Medena ulica (zraven fotarje) Ljubljana

je bila vsled obilega obiska primorana prostore izdatno povečati. Tukaj najdete sedaj zelo svitlo in zračno trgovino, bogato založeno z najnovejšim blagom. Kupi se zanesljivo dobro, ker se ne preeni. Za jesen in zimo se vpelejo na zahtevo mojih častitih odjemalcev **tudi izgotovljene obleke in suknje za moške in dečke, pelerine in dežni plašči kakor tudi suknene in plišaste vrhne jopice za ženske.** Blagovolite iz prijaznosti med znance razglasiti. Jesensko in zimsko blago je dobro odbrano in že v veliki množini prihaja.

Veliko zalogo in ugodne cene najdete pri nakupu blaga za obleke

pri

R. MIKLAUC

Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 5.

Ustanovno leto 1869.

661

Kdor še ne ve, naj si zapomni, da je sedaj gvantna trgovina

„Pri Škofu“

v hiši

Pred Skofijo št. 3

zraven škofije ali nasproti gostilne „pri Sokolu“.

V prostorni svitli trgovini, kakor tudi v prvem nadstropju je Vam na razpolago velika zaloga blaga. Vpelje se tudi to jesen (čez mesec dni) popolnoma na novo **izgotovljene obleke za moške in dečke, pelerine in dežne plašče, ženske vrhne jopice iz sukna in pliša.** Izdelovalo se bode tudi po odbranem blagu na mero po lastnem krojaču v hiši. Blagovolite se pri nakupu jesenskega blaga in oblek po tem ravnati.

Št. 1038. 14kar zlato K 15.—
Št. 1038. Novo zlato K 6.40
Št. 1064. Zlato na srebro K 2.70

Šr. 1046. 14 karat zlato K 9.—
Šr. 1046. Novo zlato K 4.70
Šr. 1068. Zlato na srebro K 2.50

Kesal

se je dosedaj se vsak, ki je kupil uro, zlatino in srebrnino, predno je videl velezanimivi in bogato ilustrovani cenik

H. Suttnerja

v Ljubljani, Mestni trg št. 25

ker se je moral prepričati, da se dobi tam res dobro trpežno in okusno blago po nizki ceni. Zahtevajte toraj predno se odločite za kak nakup cenik, ki se Vam dopošlje takoj, poštine prosto.

H. Suttner
Ljubljana

Mestni trg št. 25

Največja eksportna tvrdka ur, zlatnine in srebrnine.

Lastna protokolirana tovarna ur v Svici.

Tovarniška znamka „IKO“

Zastoni

dobi vsakdo

H. Suttnerjev

velezanimivi in bogato ilustrovani cenik za ure, zlatino in srebrnino, kdor žrtvuje

5 vinarjev

za dopisnico na tvrdko

H. Suttner

v Ljubljani, Mestni trg št. 25.

Predno se odločite za nakup ur, zlatnine in srebrnine zahtevajte cenik.

Št. 1109. 14-kar zlato z epal-kam. K 9.70

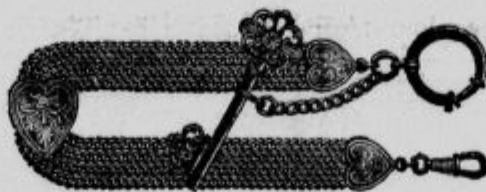
Št. 1149. Srebrna broška K 1.50
Zlato na srebro K 3.—

Št. 748. K 13.50

Št. 523. K 12.50

Št. 748. Srebrna cil.-rem., z dvojnatisim pokrovom, trpežno kolesje na 6 kamnov, K 13.50
Št. 523. Srebrna anker-rem., Roskopf, z dvojnatisim pokrovom, trpežno kolesje, K 12.50

Št. 873. Nikelnasta verižica z obeskom K 2.20
Št. 854. Srebrna verižica s srcem trivrstna 5.70
Št. 854. " " " " 4 vrstna 7.50
Št. 854. " " " " 5 " 9.—
Št. 853. " " " " 8 šestimi srci 6 vrstna K 12.20
Št. 853. " " " " 8 " 15.80
Št. 861. " " " " 10 " 26.—
Št. 860. " " " " 15 " 42.—

Št. 720. K 9.70
Št. 723. K 11.70

Št. 755. K 13.—
Št. 756. K 13.70

Št. 735. K 13.

Št. 755. Srebrna cil.-rem., z močnimi pokrovi, fino kolesje, na 6 kamnov, K 13.—
Št. 723. Jednaka nekoliko večja K 11.70
Št. 756. Jednaka nekoliko večja z zlatim obročkom, K 13.70
Št. 720. Srebrna cil.-rem., z navadnim kolesjem, brez okrnaka, K 9.70